

ONTWERP

Bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – *Het commissarisverslag in het kader van een wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris*

Wijzigingen ten opzichte van:

- 1) de gecoördineerde versie van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's van 14 december 2016; en**
- 2) de geconsolideerde versie na de eerste openbare raadpleging eind 2016.**

DE RAAD VAN HET INSTITUUT VAN DE BEDRIJFSREVISOREN,

Gezien artikel 31, § 1 van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren;

Gezien het ontwerp van norm van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren voorgelegd aan openbare raadpleging die plaatsvond van [...] tot [...];

Gezien de commentaren ontvangen op deze openbare raadpleging;

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België aangenomen. De Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft vervolgens op 29 maart 2013 de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – *Het commissarisverslag in het kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris (hierna: "bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's")* aangenomen, met als doel rekening te houden met de Belgische bijzonderheden met betrekking tot het commissarisverslag – meer bepaald de artikelen 140, 142, 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen – en met deze met betrekking tot de wettelijke of bestuursrechtelijke termijnen voor het vaststellen van de (geconsolideerde) jaarrekening en het ter beschikking stellen van de (geconsolideerde) jaarrekening en/of het jaarverslag, alsook te voorzien in een Belgisch geharmoniseerd verslag voor de*

controles van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening uitgevoerd overeenkomstig de ISA's. Daarnaast voorziet deze bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's in vereisten ter aanvulling van ISA 580 inzake de Belgische bijkomende bevestigingen die in de bevestigingsbrief dienen te worden vermeld. Deze norm werd op 25 april 2013 door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 22 augustus 2013 door de minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 28 augustus 2013 (p. 56832).

(2) De bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's werd gewijzigd door de norm tot wijziging van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's (art. 144, 1ste lid, 9° W. Venn.), aangenomen door de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op 26 augustus en 1 december 2016, teneinde rekening te houden met de omzetting van de Europese boekhoudrichtlijn¹ in België. Deze werd op 14 december 2016 door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 13 maart 2017 door de minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 maart 2017 (p. 37673).

(3) De Europese verordening Nr. 537/2014 van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie en de omzetting van de Europese richtlijn 2014/56/EU van 16 april 2014 tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen bevatten nieuwe vereisten inzake de controleverklaring. Deze vereisten werden in België omgezet door de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

(4) De Europese Richtlijn 2014/95/EU van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en

¹ Richtlijn 2013/34/EU van 26 juni 2013 van het Europees Parlement en van de Raad betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad.

informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen bevat nieuwe vereisten voor de commissaris wanneer zijn verslag betrekking heeft op bepaalde organisaties van openbaar belang. Deze richtlijn werd in België omgezet door de wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen. Deze wijzigingen zijn van toepassing op de boekjaren die aanvangen op 1 januari 2017 of gedurende het kalenderjaar 2017.

- (5) *De norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België werd gewijzigd door de norm van [XXX]². Deze werd op [xxx] door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op [xxx] door de minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van [xxx] (p. xxxx). Deze wijziging heeft meer bepaald geleid tot een aanpassing van de titel als volgt: "Norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's".*
- (6) *Onderhavige norm (Herzien in 2018) beoogt het rechtstreeks opnemen van de wijzigingen die het gevolg zijn van de vereisten die voortvloeien uit de Europese audithervorming, uit de Europese Richtlijn over niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit en uit de ISA's die door de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's worden beoogd, met inbegrip van ISA 701 en de herziene ISA's. (Deze wijzigingen zijn zichtbaar weergegeven met het oog op een beter begrip ervan door de lezer.)*
- (7) *De structuur van deze norm is gebaseerd op de structuur van de ISA's. Daarom voorziet deze norm in een aantal doelstellingen, vereiste werkzaamheden en toepassingsgerichte teksten. De vereiste werkzaamheden geven weer aan welke vereisten dient te zijn voldaan teneinde de doelstellingen van de norm te realiseren. De toepassingsgerichte teksten verduidelijken de betrokken vereiste werkzaamheden teneinde deze vereisten op consistente wijze te laten toepassen. Derhalve dient de volledige tekst van deze norm in overweging te worden genomen, met inbegrip van de toepassingsgerichte teksten, opdat de commissaris een commissarisverslag zou kunnen opstellen dat in overeenstemming*

² Norm tot wijziging van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België.

is met de Europese Verordening Nr. 537/2014, het Wetboek van vennootschappen, de ISA's en met deze norm.

(8) Onderhavige norm is enkel van toepassing op de bedrijfsrevisoren en beoogt geen andere beroepsgroepen. Artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen. definieert het begrip “wettelijke controle van de jaarrekening”. Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft er steeds naar gestreefd de consistentie van het normatief kader te behouden op het hoogst mogelijk kwalitatieve niveau en dit met het algemeen belang voor ogen. Overeenkomstig de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's zijn de ISA's van toepassing op de wettelijke controleopdrachten van (een) financiële (financieel) overzicht(en) (audit) uitgevoerd door een bedrijfsrevisor, zoals bepaald in artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen. Naar analogie, zijn de ISA's van overeenkomstige toepassing op de controle van financiële overzichten (audit) die door of krachtens een van toepassing zijnde wet of regelgeving aan de commissaris of uitsluitend aan een bedrijfsrevisor wordt toevertrouwd of op de controle die gepaard gaat met de bekendmaking, voor entiteiten die niet specifiek door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd, van het verslag bedoeld in artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen. De normen dienen proportioneel te worden toegepast, principe dat is vastgelegd in artikel 31, § 5 van de wet van 7 december 2016. Zowel de Europese audithervorming als de ISA's voorzien dat de concrete toepassing van de normen aangepast is aan de eigenschappen van elke aan een controle onderworpen entiteit, meer bepaald: de omvang (KMO), de complexiteit en de aard daarvan (bv. verenigingen).

HEEFT OP ZIJN ZITTING VAN [...] DE HIERNAVOLGENDE NORM AANGENOMEN.

Goedkeuring van onderhavige norm

Deze norm (Herzien in 2018) werd op [...] door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op [...] door de Minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van [...].

INHOUDSTAFEL

Paragrafen

INLEIDING

Toepassingsgebied	1-2
Datum van inwerkingtreding.....	3
Doelstellingen.....	4-5
Definities	6

VEREISTE WERKZAAMHEDEN

Voorstelling en structuur van het commissarisverslag	7-17
Inleiding van het commissarisverslag.....	11-12
Ondertekening van het commissarisverslag en vermelding van de vestigingsplaats	13
Modelverslagen.....	14-15
Structuur van het commissarisverslag	16-17
Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening	18-25
Verantwoordelijkheden van de commissaris betreffende de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening.....	23
Kernpunten van de controle	24-25
Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen	26-70
Beschrijving van de verantwoordelijkheden	30
Jaarverslag.....	31-38
Andere informatie opgenomen in het jaarrapport	39-41
Niet-financiële informatie	42
Nazicht van de overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1, 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten	43-49
Vermeldingen met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissaris	50
Andere vermeldingen vereist door het Wetboek van vennootschappen op te nemen in het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.....	51-53
Nazicht of de boekhouding werd gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn	54-56
Resultaatverwerking.....	57-60
Interimdividend	61
Naleving door de entiteit van de bepalingen van de statuten en van het Wetboek van vennootschappen	62-64
Strijdige belangen van vermogensrechtelijke aard indien de wet de tussenkomst van de commissaris voorziet	65-68

Paragraaf inzake overige aangelegenheden	69
Vermeldingen die specifiek zijn voor OOB-verslagen	70
Schriftelijke bevestigingen van het management van de entiteit	71-75
Verslag van niet-bevinding	76
Wijziging door de algemene vergadering van het voorstel tot resultaatverwerking	77
Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent	78-84
Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening	79-81
Nazicht van de neerlegging van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent	82-84
TOEPASSINGSGERICHTE TEKSTEN	
Inleiding	A1-A7
Toepassingsgebied	A1-A2
Datum van inwerkingtreding	A3
Doelstellingen	A4-A5
Definities	A6-A7
Voorstelling en structuur van het commissarisverslag	A8-A16
Inleiding van het commissarisverslag	A9-A12
Ondertekening van het commissarisverslag en vermelding van de vestigingsplaats	A13-A14
Modelverslagen	A15
Structuur van het commissarisverslag	A16
Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening	A17-A23
Kernpunten van de controle	A21-A23
Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen	A24-A63
Jaarverslag	A27-A45
Andere informatie opgenomen in het jaarrapport	A46-A48
Nazicht van de overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1, 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten	A49-A55
Nazicht of de boekhouding werd gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn	A56-A57
Strijdige belangen van vermogensrechtelijke aard indien de wet de tussenkomst van de commissaris voorziet	A58-A61
Vermeldingen die specifiek zijn voor OOB-verslagen	A62-A63
Schriftelijke bevestigingen van het management van de entiteit	A64-A65
Verslag van niet-bevinding	A66

Wijziging door de algemene vergadering van het voorstel tot resultaatverwerking [A67](#)

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen hieromtrent [A68-A73](#)

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening [A72](#)

Nazicht van de neerlegging van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent [A73](#)

Bijlagen – Modelverslagen

BIJLAGE 1 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – ENTITEIT ANDERS DAN: EEN OOB, EEN GENOTEERDE ENTITEIT, EEN VZW, EEN IVZW OF EEN STICHTING

BIJLAGE 2 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – OOB

BIJLAGE 3 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – GENOTEERDE ENTITEIT ANDERS DAN EEN OOB

BIJLAGE 4 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – EEN VZW, EEN IVZW OF EEN STICHTING

BIJLAGE 5 – MODELVERSLAG – GECONSOLIDEERDE JAARREKENING – OOB

BIJLAGE 6 – MODELVERSLAG – GECONSOLIDEERDE JAARREKENING – ENTITEIT ANDERS DAN EEN OOB

BIJLAGE 7 – MODELVERSLAG – VERSLAG VAN NIET-BEVINDING

INLEIDING

Toepassingsgebied

1. Deze norm is van toepassing op het verslag dat de commissaris dient te richten aan de algemene vergadering van de gecontroleerde entiteit, overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, de Verordening (EU) Nr. 537/2014 en de ISA's, alsook op bepaalde andere aspecten verbonden aan de opdracht van de commissaris. (Par. A1-A2 en par. 5) [**Gecoördineerde norm, §1**]
2. De paragrafen 7, 8, 16, 19, 20, 21, 22 en 23 van onderhavige norm zijn, naar analogie, van overeenkomstige toepassing op de controle van financiële overzichten (audit) die door of krachtens een in België van toepassing zijnde wet of regelgeving uitsluitend aan een bedrijfsrevisor wordt toevertrouwd of op de controle die gepaard gaat met de bekendmaking, voor entiteiten die niet door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd, van het verslag bedoeld in artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen.

Datum van inwerkingtreding

3. Deze norm treedt in werking op de datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad van het bericht tot goedkeuring van de minister die bevoegd is voor Economie. (Par. A3) [**Gecoördineerde norm, §3**]

Doelstellingen

4. Deze norm heeft tot doel de Belgische bijzonderheden met betrekking tot het commissarisverslag te behandelen, teneinde: (Par. A4 en A5)
 - (i) de commissaris in staat te stellen een verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening op te stellen overeenkomstig de ISA's, de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en, voor wat de organisaties van openbaar belang betreft, rekening houdend met de bijzonderheden vereist door de Verordening (EU) Nr. 537/2014; [**Gecoördineerde norm, §5**]

- (ii) de commissaris in staat te stellen een verslag op te stellen over de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen met betrekking tot het jaarverslag, in voorkomend geval, de “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”, de door artikel 100, § 1, 5°, 6°/1, 6°/2 en § 2 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten en tot de naleving van de bepalingen inzake het voeren van de boekhouding, van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de gecontroleerde entiteit; [Gecoördineerde norm, §6]
- (iii) de commissaris in staat te stellen, in voorkomend geval, een verslag van niet-bevinding op te stellen overeenkomstig artikel 143, 2de lid, van het Wetboek van vennootschappen. [Verplaatst van: Gecoördineerde norm, §8(a)]

5. Deze norm heeft tevens tot doel om andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris te behandelen, zijnde:

- (i) het onderkennen van de in de Belgische wettelijke en bestuursrechtelijke context vereiste bijkomende schriftelijke bevestigingen en de commissaris in staat stellen een bevestigingsbrief opgesteld overeenkomstig de ISA's van het management van de entiteit te verkrijgen en rekening houdend met deze Belgische bijkomende bevestigingen (Par. A4); en [Gecoördineerde norm, §7]
- (ii) het vaststellen van de vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100, § 1, 5°, 6°/1, 6°/2 en § 2 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, met betrekking tot het voorgaand boekjaar rekening houdend met de in het Wetboek van vennootschappen vermelde wettelijke en bestuursrechtelijke termijnen. (Par. A49-A55) [Verplaatst van: Gecoördineerde norm, §8(b)]

Definities

6. Voor de toepassing van deze norm, dient te worden verstaan onder (Par. A6-A7): [Hernummering van bepaalde onderstaande definities, Gecoördineerde norm, §9]
- (i) “Wetboek van vennootschappen”: hieronder wordt tevens begrepen de wet- en regelgeving die verwijst naar de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen (bv. de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen

zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen) (Par. A7);

- (ii) “Verordening (EU) Nr. 537/2014”: de Verordening (EU) Nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie;
- (iii) “ISA’s”: de *International Standards on Auditing*, overeenkomstig de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA’s; [Tekst eventueel aan te passen in functie van de goedgekeurde norm (Herzien in 2017)]
- (iv) “Code 2009”: Belgische Corporate Governance Code 2009 in de zin van artikel 96, § 2, 1° van het Wetboek van Vennootschappen;
- (v) “Commissaris”: de bedrijfsrevisor belast met de wettelijke controle van de jaarrekening, en/of de aangestelde bedrijfsrevisor belast met de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening. De term “commissaris” verwijst, in functie van de uitgevoerde controleopdracht, ook naar de bedrijfsrevisor ;
- (vi) “Entiteit”: elke commerciële of niet-commerciële entiteit uit de private of de openbare sector, met inbegrip van vzw’s, stichtingen, enz.;
- (vii) “OOB”: een organisatie van openbaar belang zoals gedefinieerd door artikel 4/1 van het Wetboek van vennootschappen;
- (viii) “Genoteerde entiteit” in de zin van ISA 701: overeenkomstig §5 van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA’s, betreft het de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, alsook de op een niet-gereguleerde markt genoteerde vennootschappen en de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt buiten de Europese Economische Ruimte (EER); [Tekst eventueel aan te passen in functie van de goedgekeurde norm (Herzien in 2017)]
- (ix) “Wettelijke controle”: de wettelijke controle zoals omschreven in artikel 16/1 van het Wetboek van vennootschappen en in de artikelen 142 en 146 van het Wetboek van vennootschappen;
- (x) “Controle”: de notie van controle (audit) zoals omschreven in de ISA’s;
- (xi) “(Geconsolideerde) jaarrekening”: de (geconsolideerde) jaarrekening bedoeld in titel VI, Boek IV van het Wetboek van vennootschappen of bedoeld in andere

wetgeving die van toepassing is op entiteiten anders dan de vennootschappen waarop voormeld titel VI van toepassing is; beoogt tevens de notie van “financiële overzichten” zoals omschreven door ISA 200, par. 13 (f);

- (xii) “Commissarisverslag”: het verslag van de commissaris uitgebracht in het kader van de wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, dat het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen omvat; deze verslagen zijn één en ondeelbaar;
- (xiii) “Vaststellen van de (geconsolideerde) jaarrekening”: het opstellen van de (geconsolideerde) jaarrekening overeenkomstig artikel 92 (of de artikelen 110 en 111) van het Wetboek van vennootschappen of gelijkaardige bepalingen in wetgeving die van toepassing is op entiteiten anders dan een vennootschap;
- (xiv) “Andere informatie” zoals gedefinieerd door ISA 720 (Herzien): in de Belgische context gaat het over het jaarverslag en, in voorkomend geval, de “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”;
- (xv) “Jaarverslag”: het verslag bedoeld in de artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen, met inbegrip van, in voorkomend geval, de verklaring van niet-financiële informatie dat als bijlage bij het jaarverslag wordt gevoegd; dit begrip heeft ook betrekking op het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening zoals bedoeld in artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen³;
- (xvi) “Jaarrapport” of “Rapport annuel” in het Frans: “het jaarrapport” zoals bedoeld in ISA 720 (Herzien), zijnde een document of combinatie van documenten, meestal opgesteld op jaarbasis door het management of de personen belast met governance in overeenstemming met wet- of regelgeving of gebruik, waarvan het doel is om eigenaren (of vergelijkbare belanghebbenden) van informatie te voorzien over de activiteiten van de entiteit en de financiële resultaten en financiële positie van de entiteit zoals uiteengezet in de (geconsolideerde)

³ Ondanks het feit dat de Franse versie van artikel 96 van het Wetboek van vennootschappen verwijst naar de term “*rapport annuel*”, kan op basis van de Franse versie van zowel artikel 95 van het Wetboek van vennootschappen als artikel 19 van Richtlijn 2013/34/EU van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad, worden geconcludeerd dat hier “*rapport de gestion*” (“jaarverslag” in het Nederlands) wordt beoogd.

- jaarrekening. Een jaarrapport bevat of gaat samen met de (geconsolideerde) jaarrekening en het daarbij horend commissarisverslag en bevat gewoonlijk het jaarverslag, met inbegrip van, in voorkomend geval, de verklaring van niet-financiële informatie dat als bijlage bij het jaarverslag wordt gevoegd;
- (xvii) “Andere informatie opgenomen in het jaarrapport”: financiële of niet-financiële informatie - anders dan het jaarverslag, de (geconsolideerde) jaarrekening en het daarbij horende commissarisverslag - opgenomen in het jaarrapport van de entiteit (par. 12 c) van ISA 720 (Herzien));
 - (xviii) “Niet-aangepast oordeel” of “Aangepast oordeel”: deze termen omschreven door ISA 700 (Herzien) en ISA 705 (Herzien) worden gehanteerd voor de toepassing van deze norm en hieronder wordt overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen respectievelijk verstaan een oordeel zonder voorbehoud of een oordeel met voorbehoud, een afkeurend oordeel en een onthoudende verklaring;
 - (xix) “Kernpunten van de controle”: zoals gedefinieerd in paragraaf 8 van ISA 701, zijnde *“de aangelegenheden die, in de professionele oordeelsvorming van de auditor, het meest significant waren bij de controle van de financiële overzichten van de huidige verslagperiode. Kernpunten van de controle worden geselecteerd uit de aangelegenheden die zijn gecommuniceerd met de met governance belaste personen”*; deze notie omvat de “meest significant ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang, met inbegrip van ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude” zoals bedoeld in artikel 10, 2de lid, c) van de Verordening (EU) Nr. 537/2014;
 - (xx) “Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden”: zoals omschreven door paragraaf 7 (a) van ISA 706 (Herzien), zijnde *“een in de controleverklaring opgenomen paragraaf waarin wordt verwezen naar een aangelegenheid die op passende wijze in de financiële overzichten is gepresenteerd of toegelicht en die, op grond van de oordeelsvorming van de auditor, dermate belangrijk is dat ze fundamenteel is voor het begrip van gebruikers van de financiële overzichten”*;
 - (xxi) “Paragraaf inzake overige aangelegenheden”: zoals omschreven door paragraaf 7 (b) van ISA 706 (Herzien), zijnde *“een in de controleverklaring opgenomen paragraaf waarin wordt verwezen naar een andere aangelegenheid dan de in de financiële overzichten gepresenteerde of toegelichte aangelegenheden die, op grond van de oordeelsvorming van de auditor, relevant is voor het begrip van*

gebruikers van de controle, de verantwoordelijkheden van de auditor of de controleverklaring”;

- (xxii) “Verslag van niet-bevinding”: het verslag zoals bedoeld in artikel 143, 2de lid, van het Wetboek van vennootschappen.

VEREISTE WERKZAAMHEDEN

Voorstelling en structuur van het commissarisverslag

7. De commissaris dient een verslag op te stellen overeenkomstig ISA 700 (Herzien) en deze norm. [Gecoördineerde norm, §10]
8. De commissaris dient de bestemmingen van het verslag naargelang van de omstandigheden van de opdracht, de gecontroleerde entiteit, alsook het boekjaar waarop het verslag betrekking heeft, te vermelden in de titel van zijn verslag. [Gecoördineerde norm, §11]
9. Het commissarisverslag dient een inleiding en twee afzonderlijke delen te omvatten, zijnde het “Verslag over de controle van de [geconsolideerde] jaarrekening” en het “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen”. [Gecoördineerde norm, §13] Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.
10. Indien de commissaris van mening is dat hij in zijn verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening een aangepast oordeel tot uitdrukking dient te brengen, dient hij na te gaan of dit oordeel het gevolg is van het niet-verkrijgen van de door artikel 144, § 1, 2° of 148, § 1, 2° van het Wetboek van vennootschappen vermelde toelichtingen en informatie. Indien dit het geval is, dient hij de betrokken sectie in zijn verslag over de (geconsolideerde) jaarrekening aan te passen door te vermelden dat hij van de verantwoordelijken (en van de aangestelden) van het bestuursorgaan van de vennootschap niet alle voor de controle vereiste ophelderingen en inlichtingen heeft verkregen. De commissaris dient tevens zijn “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen” aan te passen. (Par. A8) [Gecoördineerde norm, §A9]

Inleiding van het commissarisverslag

11. De commissaris dient in de inleiding aan te geven dat zijn verslag bestaat uit, enerzijds, het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en, anderzijds, het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, en dat deze verslagen één en ondeelbaar zijn. [Gecoördineerde norm, §12]
12. De inleiding dient de elementen te bevatten die vereist worden door artikel 144, § 1, 1° (jaarrekening) of artikel 148, § 1, 1° (geconsolideerde jaarrekening) van het Wetboek van vennootschappen. (Par. A9-A12)

Ondertekening van het commissarisverslag en vermelding van de vestigingsplaats

13. Overeenkomstig de paragrafen 48 en 49 van ISA 700 (Herzien) en de artikelen 144, § 1, eerste lid, 12°, en tweede lid, en 148, § 1, eerste lid, 8° en tweede lid van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris zijn verslag te dagtekenen en zijn vestigingsplaats te vermelden. (Par. A13 en A14) [Gecoördineerde norm, §14]

Modelverslagen

14. Teneinde zijn verslag aan de algemene vergadering op te stellen overeenkomstig het Wetboek van vennootschappen en, in voorkomend geval, de Verordening (EU) Nr. 537/2014, alsook de ISA's, dient de commissaris gebruik te maken van de modelverslagen zoals opgenomen in de bijlagen bij deze norm (Par. A15):
- (i) Commissarisverslag (jaarrekening – entiteit anders dan: een OOB, een genoteerde entiteit, een vzw, een ivzw of een stichting) (Bijlage 1);
 - (ii) Commissarisverslag (jaarrekening – OOB) (Bijlage 2);
 - (iii) Commissarisverslag (jaarrekening – genoteerde entiteit anders dan een OOB⁴) (Bijlage 3);
 - (iv) Commissarisverslag (jaarrekening – vzw, een ivzw of een stichting) (Bijlage 4)

⁴ Een genoteerde entiteit zoals gedefinieerd in paragraaf 6 (viii) van deze norm betreft ook de genoteerde vennootschappen op een niet-gereguleerde markt genoteerde vennootschappen en de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt buiten de Europese Economische Ruimte (EER). [Tekst eventueel aan te passen in functie van de goedgekeurde norm (Herzien in 2017)]

- (v) Verslag van de aangeduide bedrijfsrevisor (geconsolideerde jaarrekening - OOB) (Bijlage 5); en
- (vi) Verslag van de aangeduide bedrijfsrevisor (geconsolideerde jaarrekening – entiteit anders dan een OOB) (Bijlage 6).

15. Wanneer de commissaris afwijkt van het toepasselijke modelverslag en van de volgorde van de secties zoals vermeld in de paragrafen 16 en 17 van deze norm, dient hij in overeenstemming te blijven met de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, en, in voorkomend geval, met de Verordening (EU) Nr. 537/2014, alsook met de ISA's, en met deze norm. [Gecoördineerde norm, §18]

Structuur van het commissarisverslag

16. Overeenkomstig ISA 700 (Herzien), dient de commissaris duidelijke titels te gebruiken in het “Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening” en erop toe te zien om volgende secties op te nemen: (Par. A16)

- (i) Een sectie “Oordeel”;
- (ii) Een sectie “Basis voor het oordeel”;
- (iii) In voorkomend geval, een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden;
- (iv) In voorkomend geval, een sectie “Van materieel belang zijnde onzekerheid met betrekking tot continuïteit”;
- (v) In voorkomend geval, een sectie “Kernpunten van de controle”;
- (vi) In voorkomend geval, een paragraaf inzake overige aangelegenheden;
- (vii) Een sectie “Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de (geconsolideerde) jaarrekening”; en
- (viii) Een sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening”.

17. De commissaris dient duidelijke titels te gebruiken in het “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen” en dient erop toe te zien om volgende secties op te nemen :

- (i) Een sectie “Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan”;
- (ii) Een sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris”;

- (iii) Een sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag [in voorkomend geval, en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport]”;
- (iv) In voorkomend geval⁵, een sectie “Vermelding inzake de sociale balans”;
- (v) In voorkomend geval, een sectie “Vermelding inzake de overeenkomstig artikel 100, § 1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten”;
- (vi) Een sectie “Vermeldingen inzake de onafhankelijkheid”;
- (vii) Een sectie betreffende de andere vermeldingen vereist door het Wetboek van vennootschappen; en
- (viii) In voorkomend geval, een paragraaf inzake overige aangelegenheden (Par. A16).

Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening

- 18.** Het eerste deel van het commissarisverslag dient als titel “Verslag over de controle van de [geconsolideerde] jaarrekening” te hebben. [Gecoördineerde norm, §19]
- 19.** De commissaris dient zijn verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening aan te passen in functie van de bijzonderheden van de opdracht, van de rechtsvorm van de entiteit, van het boekhoudkundig referentiestelsel en/of van de van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. (Par. A17-A18) [Gecoördineerde norm, §20]
- 20.** Het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening dient een eerste sectie te omvatten die, naargelang van de omstandigheden, als titel heeft hetzij “oordeel zonder voorbehoud”, ingeval een niet-aangepast oordeel tot uitdrukking wordt gebracht, hetzij “oordeel met voorbehoud”, “afkeurend oordeel” of “oordeelonthouding”, ingeval een aangepast oordeel tot uitdrukking wordt gebracht. (Par. A19)
- 21.** De eerste sectie zoals bedoeld in paragraaf 20 dient onmiddellijk gevolgd te worden door een sectie met de titel “Basis voor het oordeel” dat op dezelfde manier als voorzien in paragraaf 20 van deze norm de vorm van het tot uitdrukking gebracht oordeel dient aan te duiden.

⁵ Wanneer de entiteit een sociale balans dient op te stellen en deze geen deel uitmaakt van de jaarrekening. Zie par. 45-46 en A51-A54.

22. Naar aanleiding van de omzetting van de auditrichtlijn moet het verslag van de commissaris een nieuwe verklaring bevatten (artikel 144, § 1, 7° van het Wetboek van vennootschappen), zijnde “*een verklaring betreffende materiële onzekerheden die verband houden met gebeurtenissen of omstandigheden die mogelijk aanzienlijke twijfel doen rijzen over het vermogen van de vennootschap om haar bedrijfsactiviteiten voort te zetten*”. Daartoe dient de commissaris ISA 570 toe te passen (Par. A20)

Verantwoordelijkheden van de commissaris betreffende de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening

23. De volledige beschrijving van de verantwoordelijkheden van de commissaris betreffende de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening, voorzien in paragraaf 41 (a) van ISA 700 (Herzien), dient opgenomen te worden in het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening. De alternatieven vermeld in paragraaf 41 (b) en (c) van ISA 700 (Herzien) zijn derhalve niet van toepassing in België.

Kernpunten van de controle

24. In voorkomend geval, wanneer de commissaris kernpunten van de controle bepaalt en deze communiceert in zijn commissarisverslag, dient hij ISA 701 toe te passen. (Par. A21)

Bijzonderheden met betrekking tot OOB-verslagen

25. Overeenkomstig paragraaf 5, lid 2 van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's⁶ en artikel 10, § 2, c) van de Verordening (EU) Nr. 537/2014, dient de commissaris, indien de gecontroleerde entiteit een OOB is, in zijn verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening, een sectie met betrekking tot de kernpunten van de controle op te nemen.

⁶ Paragraaf 5, lid 2, van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's bepaalt: “*Onverminderd lid 1, zal de bedrijfsrevisor, teneinde te voldoen aan de verplichting in artikel 10, lid 2, c) van de Europese Verordening Nr. 537/2014 van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie, ISA 701 toepassen op de controle van organisaties van openbaar belang zoals gedefinieerd door de Belgische wetgeving tot omzetting van voormelde Europese Verordening.*”

Overeenkomstig ISA 701 (par. 14 (a) en 16), moeten deze kernpunten van de controle niet worden gecommuniceerd indien de communicatie ervan verboden is door wet- of regelgeving.

De mogelijkheid voorzien door ISA 701 (par. 14 (b)⁷) om in buitengewoon zeldzame omstandigheden geen kernpunten van de controle te communiceren is niet van toepassing. (Par. A22 en A23)

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

26. Het tweede deel van het commissarisverslag dient als titel “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen” te hebben. (Par. A24-A25) [Gecoördineerde norm, §23]
27. De commissaris dient zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen aan te passen in functie van de bijzonderheden van de opdracht, van de verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan en van de commissaris, van de rechtsvorm van de entiteit en/of van de van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften. (Par. A26) [Gecoördineerde norm, §27]
28. In zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen dient de commissaris rekening te houden met de gevolgen van een aangepast oordeel over de (geconsolideerde) jaarrekening. [Gecoördineerde norm, §28]
29. De commissaris dient in zijn controledossier de werkzaamheden te documenteren, alsook de hieruit getrokken conclusies die hem in staat moeten stellen om verslag uit te brengen betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. [Gecoördineerde norm, §29]

⁷ Krachtens paragraaf 14 (b) van ISA 701 “bepaalt de auditor in buitengewoon zeldzame omstandigheden dat de aangelegenheid niet gecommuniceerd dient te worden in de controleverklaring omdat redelijkerwijs verwacht wordt dat de nadelige gevolgen van dergelijke communicatie groter zijn dan de voordelen voor het maatschappelijk verkeer. Dit is niet van toepassing indien de entiteit publiekelijk informatie over de aangelegenheid openbaar heeft gemaakt.”

Beschrijving van de verantwoordelijkheden

30. De commissaris dient, in de betrokken secties, de verantwoordelijkheden te beschrijven van het bestuursorgaan en van de commissaris inzake de aangelegenheden waarover hij zijn verslag dient uit te brengen. [Verplaatst van: Gecoördineerde norm, §24]

Jaarverslag

Verificatieverplichtingen en opstellen van de conclusies

31. De vereiste werkzaamheden met betrekking tot het jaarverslag bevatten de volgende controlestappen:

- (i) Het nazicht of de eventuele afwezigheid van een jaarverslag conform is met het Wetboek van vennootschappen; (par. 27-A29)
- (ii) Het nazicht, overeenkomstig het Wetboek van vennootschappen en ISA 720 (Herzien), of het jaarverslag overeenstemt met de (geconsolideerde) jaarrekening; (par. 32-33)
- (iii) Het nazicht of het jaarverslag is opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 (of 119) van het Wetboek van vennootschappen; (par. 34-38 en par. A30-A45);
- (iv) Het nazicht, overeenkomstig de in ISA 720 (Herzien) opgenomen vereisten, of het jaarverslag geen van materieel belang zijnde afwijkingen bevat, in het bijzonder ten aanzien van de kennis verkregen in de controle;
- (v) Het opstellen van de conclusies van de commissaris in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag” in zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, overeenkomstig het Wetboek van vennootschappen en onderhavige norm.

Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden dient de commissaris rekening te houden met het materialiteitsbegrip, behoudens indien dit door of krachtens de wet is uitgesloten. [Gecoördineerde norm, §30]

Nazicht van de overeenstemming van het jaarverslag met de (geconsolideerde) jaarrekening

- 32.** Overeenkomstig artikel 144, § 1, 6° van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris, in zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, aan te geven of het jaarverslag overeenstemt met de jaarrekening. Daartoe dient de commissaris de door paragraaf 14 (a) van ISA 720 (Herzien) vereiste werkzaamheden toe te passen. Indien de commissaris tot de conclusie komt dat het jaarverslag niet overeenstemt met de jaarrekening, dient hij dit te vermelden in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”.
- 33.** De commissaris dient tevens, in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”, een paragraaf op te nemen betreffende het eventueel bestaan van een van materieel belang zijnde afwijking in het jaarverslag. ISA 720 (Herzien) bevat de toe te passen vereiste werkzaamheden en toepassingsgerichte teksten.

Nazicht van de volledigheid van het jaarverslag

- 34.** De commissaris dient er zich van te vergewissen dat het jaarverslag is opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 (of 119) van het Wetboek van vennootschappen en, bijgevolg dat alle door het Wetboek van vennootschappen voorgeschreven vermeldingen worden behandeld in het jaarverslag. (Par. A30-A45) [Gecoördineerde norm, §32]
- 35.** Indien één van deze voorgeschreven vermeldingen niet behandeld is in het jaarverslag, dient de commissaris er zich van vergewissen dat dit punt niet van toepassing is. [Verplaatst van : Gecoördineerde norm, §A20]
- 36.** Indien de commissaris van oordeel is dat het jaarverslag (over de geconsolideerde jaarrekening) alle voorgeschreven vermeldingen behandelt, dient hij te verklaren in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag” dat het jaarverslag is opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 (of 119) van het Wetboek van vennootschappen. [Gecoördineerde norm, §33]
- 37.** Indien de commissaris van oordeel is dat het jaarverslag niet alle door het Wetboek van vennootschappen voorgeschreven vermeldingen behandelt, dient de commissaris dit te

bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de wettelijke voorschriften, dient de commissaris in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag” te vermelden dat het jaarverslag niet is opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 (of 119) van het Wetboek van vennootschappen. [Gecoördineerde norm, §34]

- 38.** Indien de commissaris van oordeel is dat het jaarverslag onvoldoende de door het Wetboek van vennootschappen voorgeschreven vermeldingen behandelt, dient de commissaris dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de wettelijke voorschriften, dient hij deze ontoereikendheid te vermelden in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”.

Andere informatie opgenomen in het jaarrapport

- 39.** Indien een entiteit een jaarrapport publiceert waarin andere informatie dan het jaarverslag, de (geconsolideerde) jaarrekening of het commissarisverslag hierover is opgenomen, dient de commissaris, na bespreking met het bestuursorgaan, overeenkomstig ISA 720 (Herzien), de elementen te bepalen die beschouwd worden als de “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” en deze te identificeren in de daarop betrekking hebbende sectie in het “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen”. (Par. A46-A48)
- 40.** De vereiste werkzaamheden met betrekking tot de “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bevatten de controleprocedures bepaald door ISA 720 (Herzien).
- 41.** De identificatie van de “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” en de daarop betrekking hebbende conclusies van de commissaris dienen opgenomen te worden in de sectie getiteld “Aspecten betreffende het jaarverslag en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport”.

Niet-financiële informatie

- 42.** Wanneer een OOB zoals bedoeld in artikel 96, § 4 (of 119, § 2) van het Wetboek van vennootschappen, verplicht is om een verklaring van niet-financiële informatie openbaar

te maken, moet de commissaris nagaan of deze informatie werd opgenomen in het jaarverslag of in een afzonderlijk verslag.

Wanneer deze OOB beslist om deze verklaring op te nemen in een afzonderlijk verslag, wordt dit afzonderlijk verslag als bijlage gevoegd bij het jaarverslag.

Ongeacht het feit of de verklaring van niet-financiële informatie is opgenomen in het jaarverslag dan wel in een afzonderlijk verslag dat als bijlage bij het jaarverslag is gevoegd, formuleert de commissaris, overeenkomstig artikel 144, § 1, 6° (of 148, § 1, 5°) van het Wetboek van vennootschappen, in zijn verslag een oordeel dat aangeeft of de niet-financiële informatie zoals bedoeld in artikel 96, § 4 (of 119, § 2) van het Wetboek van vennootschappen, en zoals opgenomen hetzij in het jaarrapport, hetzij in een afzonderlijk verslag, enerzijds in overeenstemming is met de (geconsolideerde) jaarrekening voor hetzelfde boekjaar en anderzijds de door artikel 96, § 4 (of 119, § 2) van het Wetboek van vennootschappen vereiste inlichtingen bevat.

De paragrafen 31 tot 37 van toepassing op de verklaring van niet-financiële informatie. (Par. A48)

Nazicht van de overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1, 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten

43. Overeenkomstig artikel 144, §1, 10° van het Wetboek van vennootschappen dient de commissaris, in zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, een vermelding op te nemen die aangeeft dat de documenten die overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1, 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen moeten worden neergelegd zowel qua vorm als inhoud de door dit Wetboek verplichte informatie bevatten en dit, in voorkomend geval,:

(a) in de sectie “Vermelding betreffende de sociale balans”; en/of

(b) in de sectie “Vermelding betreffende de door artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten”. (Par. A49-A50)

[Verplaatst van: Gecoördineerde norm, §51bis]

44. De commissaris dient na te gaan of, volgens zijn professionele oordeelsvorming:

- a. met betrekking tot de vorm, de documenten daadwerkelijk alle informatie bevatten die door het Wetboek van vennootschappen worden vereist (met inbegrip

van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen);

- b. met betrekking tot de inhoud, de verstrekte documenten geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevatten ten aanzien van de informatie waarover de commissaris beschikt in het kader van zijn opdracht. [Verplaatst van: Gecoördineerde norm, §51ter]

Vermelding betreffende de sociale balans

45. Wanneer de entiteit een sociale balans dient op te stellen en deze geen deel uitmaakt van de jaarrekening en indien de commissaris vaststelt dat de sociale balans overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen bij de Nationale Bank van België, zowel qua vorm als qua inhoud alle door dit Wetboek voorgeschreven inlichtingen bevat en geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevat ten aanzien van de informatie waarover de commissaris beschikt in het kader van zijn opdracht, dient hij dit aan te geven in de sectie “Vermelding betreffende de sociale balans”. (Par. A51-A53)
46. Indien de commissaris kennis heeft van het feit dat de sociale balans, qua vorm of qua inhoud, niet alle door dit Wetboek vereiste informatie bevat, of indien hij de sociale balans niet heeft ontvangen binnen een termijn die hem in staat stelt zijn commissarisverslag uit te brengen, dient de commissaris dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien de situatie niet wordt verholpen, dient de commissaris in de sectie “Vermelding betreffende de sociale balans” aan te geven dat de sociale balans niet werd voorgelegd of niet qua vorm en/of qua inhoud alle informatie bevat zoals vereist door het Wetboek van vennootschappen. (Par. A54)

Vermelding betreffende bepaalde overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten

47. Onverminderd paragraaf 46, dient de commissaris in zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen de lijst op te nemen van de documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen

naast de jaarrekening moet neerleggen en die hij heeft nagezien, behoudens indien deze deel uitmaken van de jaarrekening (art. 100, §2 W. Venn.). [Gecoördineerde norm, §51quater]

- 48.** Indien de commissaris vaststelt dat de documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen naast de jaarrekening bij de Nationale Bank van België moet neerleggen, zowel qua vorm als qua inhoud, alle informatie bevatten zoals vereist door voormeld Wetboek, dan dient hij hierover een vermelding op te nemen in de sectie “Vermelding betreffende bepaalde overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten”. [Gecoördineerde norm, §51quinquies]
- 49.** Indien de commissaris kennis heeft van het feit dat een of meerdere overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten, qua vorm of qua inhoud, niet alle door dit wetboek vereiste informatie bevatten, of indien hij de documenten niet heeft ontvangen binnen een termijn die hem in staat stelt zijn commissarisverslag uit te brengen, dient de commissaris dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien de situatie niet wordt verholpen, dient de commissaris in de sectie “Vermelding betreffende bepaalde overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten” aan te geven welk(e) document(en) niet werd(en) voorgelegd of niet qua vorm en/of qua inhoud alle informatie bevat(ten) zoals vereist door het Wetboek van vennootschappen. (par. A55) [Gecoördineerde norm, §51sexies]

Vermeldingen met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissaris

- 50.** Overeenkomstig artikel 144, § 1, 11° en artikel 148, § 1, 7° van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris, in de sectie “Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid”, een vermelding op te nemen ter bevestiging dat hij geen opdrachten heeft verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening en dat zijn kantoor, alsook, in voorkomend geval, zijn netwerk, in de loop van zijn mandaat onafhankelijk is gebleven tegenover de entiteit. In voorkomend geval, dient hij te bevestigen dat er geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke

controle van de (geconsolideerde) jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden verricht of dat de erelonen voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen correct zijn vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de jaarrekening. Indien dit niet het geval is, dient hij de gedetailleerde informatie te vermelden in deze sectie.

Andere vermeldingen vereist door het Wetboek van vennootschappen op te nemen in het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

- 51.** Wanneer het gaat over de jaarrekening, dient de commissaris, in de sectie “Andere vermeldingen”, de bijkomende aangelegenheden op te nemen bedoeld in artikel 144, §1, 3°, 8° en 9° van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot:
- (i) het feit dat de boekhouding is gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften; (Par. 54-56 en A56-A57)
 - (ii) het feit dat de resultaatverwerking die aan de algemene vergadering wordt voorgelegd, in overeenstemming is met de statuten en met het Wetboek van vennootschappen; en (Par. 57-60)
 - (iii) de naleving door de entiteit van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten. (Par. 62-64)

[Verplaatst van : Gecoördineerde norm, §25]

- 52.** Wanneer het gaat over een OOB, dient de commissaris tevens te vermelden dat zijn verslag consistent is met de aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) Nr. 537/2014.⁸ (Par. 70 en A62-A63)
- 53.** De commissaris dient, in deze sectie, tevens, in voorkomend geval, volgende bijkomende aangelegenheden op te nemen na uitvoering van de in deze norm vermelde vereiste werkzaamheden en met betrekking tot:
- (i) de interimdividenden; (Par. 61)
 - (ii) de strijdige belangen van vermogensrechtelijke aard. (Par. 65-68 en A58-A61)

⁸ Voor genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen voorziet artikel 526bis, § 6, 4) van het Wetboek van vennootschappen in dezelfde bepaling.

[Verplaatst van : Gecoördineerde norm, §26]

Nazicht of de boekhouding werd gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn (Par. A56-A57)

- 54.** Krachtens artikel 144, §1, 3° van het Wetboek van vennootschappen dient de commissaris de algemene vergadering in te lichten over het feit of de boekhouding is gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn. Hij dient in zijn verslag een vermelding over zijn vaststellingen op te nemen. Over het algemeen zal het uitvoeren van de in de ISA's voorziene vereiste werkzaamheden het mogelijk maken om de gevallen op te sporen van niet-naleving van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en van het Wetboek van economisch recht met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, alsmede van hun uitvoeringsbesluiten. [Gecoördineerde norm, §41]
- 55.** Indien de commissaris, onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, geen gevallen heeft ontdekt van niet-naleving van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en van het Wetboek van economisch recht met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, alsmede van hun uitvoeringsbesluiten, dient hij in de sectie "Andere vermeldingen" te verklaren dat de boekhouding is gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn. [Gecoördineerde norm, §42]
- 56.** Indien de commissaris, onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, een geval heeft ontdekt van niet-naleving van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en van het Wetboek van economisch recht met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, alsmede van hun uitvoeringsbesluiten, dient hij dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan weigert om de door de commissaris gevraagde correctie aan te brengen of indien de vastgestelde toestand materieel niet kan worden gecorrigeerd, dient de commissaris het geval van niet-naleving te vermelden in de sectie "Andere vermeldingen". [Gecoördineerde norm, §43]

Resultaatverwerking

- 57.** Krachtens artikel 144, §1, 8° van het Wetboek van vennootschappen dient de commissaris de algemene vergadering in te lichten over de naleving van de bepalingen van de statuten en van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de resultaatverwerking. Hij dient in de sectie “Andere vermeldingen” een vermelding over zijn vaststellingen op te nemen. Over het algemeen zal het uitvoeren van de in de ISA’s voorziene vereiste werkzaamheden het mogelijk maken om de gevallen op te sporen van niet-naleving van de bepalingen van de statuten of van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de resultaatverwerking. [Gecoördineerde norm, §47]
- 58.** Indien de commissaris geen kennis heeft van gevallen van niet-naleving van de bepalingen van de statuten of van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de resultaatverwerking in het licht van hetgeen vermeld is in paragraaf 57, dient hij te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen” dat de resultaatverwerking die aan de algemene vergadering wordt voorgelegd, in overeenstemming is met de statuten en met het Wetboek van vennootschappen. [Gecoördineerde norm, §48]
- 59.** Indien de commissaris in zijn verslag over de controle van de jaarrekening een aangepast oordeel tot uitdrukking heeft gebracht, dient hij de impact hiervan op de resultaatverwerking te beoordelen en dient hij, in voorkomend geval, de volgende paragraaf toe te passen. [Gecoördineerde norm, §49]
- 60.** Indien de commissaris, in het licht van hetgeen wordt bepaald in paragraaf 57, kennis heeft van een geval van niet-naleving van de bepalingen van de statuten of van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de resultaatverwerking, dient hij dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de statuten of aan het Wetboek van vennootschappen, of indien de vastgestelde toestand materieel niet kan worden gecorrigeerd, dient de commissaris dit te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen”. [Gecoördineerde norm, §50]

Interimdividend

61. Indien een gecontroleerde vennootschap is overgegaan tot de uitkering van één of meerdere interimdividenden, dient het verslag van de commissaris met betrekking tot deze interimdividenden, in voorkomend geval, krachtens artikel 618 van het Wetboek van vennootschappen, te worden gevoegd bij het verslag van de commissaris aan de algemene vergadering. Bovendien dient de commissaris naar dit bijgevoegd verslag te verwijzen in de sectie “Andere vermeldingen”. [Gecoördineerde norm, §51]

Naleving door de entiteit van de bepalingen van de statuten en van het Wetboek van vennootschappen

62. Krachtens artikel 144, §1, 9° van het Wetboek van vennootschappen dient de commissaris na te gaan of de algemene vergadering correct is ingelicht over de naleving van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten. Hij dient in zijn verslag een vermelding over zijn vaststellingen op te nemen. Over het algemeen zal het uitvoeren van de in de ISA's voorziene vereiste werkzaamheden, en in het bijzonder deze voorzien door ISA 250 en door deze norm, de commissaris in staat stellen aan deze doelstelling te beantwoorden. De commissaris dient geen andere meer specifieke werkzaamheden uit te voeren om er zich van te vergewissen dat de wettelijke of statutaire bepalingen werden nageleefd. De openbaarmakingsverplichting heeft enkel betrekking op de gevallen van niet-naleving van de statuten of van het Wetboek van vennootschappen, met inbegrip van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen. [Gecoördineerde norm, §44]

63. Indien de commissaris geen kennis heeft van gevallen van niet-naleving van de bepalingen van de statuten of van het Wetboek van vennootschappen in het licht van hetgeen vermeld is in paragraaf 62, dient hij te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen” dat hij geen kennis heeft gekregen van verrichtingen gedaan of beslissingen genomen waarbij de statuten of het Wetboek van vennootschappen niet zijn nageleefd. [Gecoördineerde norm, §45]

64. Indien de commissaris, in het licht van hetgeen wordt bepaald in paragraaf 63, kennis heeft van een verrichting of een beslissing waarbij de statuten of het Wetboek van

vennootschappen niet zijn nageleefd, dient hij na te gaan of de openbaarmaking van het geval van niet-naleving aan de vennootschap onverantwoorde schade kan berokkenen, met name indien – in voorkomend geval na een gesprek met het bestuursorgaan – deze laatste de gepaste maatregelen heeft genomen om de aldus ontstane toestand van niet-naleving te herstellen. Indien hij, na onderzoek, van oordeel is dat de niet-naleving openbaar dient te worden gemaakt, dient hij het geval van niet-naleving in de sectie “Andere vermeldingen” te vermelden. [Gecoördineerde norm, §46]

Strijdige belangen van vermogensrechtelijke aard indien de wet de tussenkomst van de commissaris voorziet (par. A58-A61)

- 65.** De commissaris dient kennis te nemen van de notulen van de vergaderingen van het bestuursorgaan en, in voorkomend geval, van het directiecomité, die door deze laatsten aan de commissaris werden overhandigd en waarin melding wordt gemaakt van het bestaan van een belangenconflict. De commissaris dient na te gaan of de notulen die melding maken van het bestaan van een belangenconflict, voldoende gedetailleerd zijn in vergelijking met de door het Wetboek van vennootschappen voorgeschreven inlichtingen. [Gecoördineerde norm, §52]
- 66.** Indien de commissaris in de loop van zijn controle vaststelt dat een tegenstrijdigheid van belangen van vermogensrechtelijke aard niet werd onderworpen aan de belangenconflictenprocedure zoals voorzien door het Wetboek van vennootschappen, dient hij het bestuursorgaan schriftelijk op de hoogte te brengen. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de wettelijke voorschriften, dient de commissaris deze niet-naleving te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen”. [Gecoördineerde norm, §53]
- 67.** De commissaris dient in de sectie “Andere vermeldingen” een afzonderlijke omschrijving op te nemen van de vermogensrechtelijke gevolgen voor de vennootschap van de besluiten van het bestuursorgaan en, in voorkomend geval, van het directiecomité, ten aanzien waarvan een tegenstrijdig belang van vermogensrechtelijke aard bestaat. (Par. A59-A61) [Gecoördineerde norm, §54]

68. Indien de commissaris van oordeel is dat de in de notulen omschreven aard van de beslissing of verrichting dan wel de verantwoording van het besluit omtrent het belangenconflict – zoals opgenomen in het jaarverslag – onvoldoende is, dient hij deze ontoereikendheid te vermelden in zijn afzonderlijke omschrijving zoals opgenomen in de sectie “Andere vermeldingen”. [Gecoördineerde norm, §55]

Paragraaf inzake overige aangelegenheden

69. In specifieke gevallen dient de commissaris in te schatten of het nodig is in zijn verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen een verwijzing op te nemen naar bepaalde aangelegenheden waarop hij in het bijzonder de aandacht vestigt zonder dat deze verwijzing in het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening dient te worden opgenomen. (Par. A16, tweede streepje) [Gecoördineerde norm, §56]

Vermeldingen die specifiek zijn voor OOB-verslagen

70. Wanneer het gaat om een OOB, dient de commissaris in de sectie “Andere vermeldingen” te bevestigen dat zijn verslag consistent is met de aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de Verordening (EU) Nr. 537/2014.⁹ (Par. A62-A63)

Schriftelijke bevestigingen van het management van de entiteit

71. In de Belgische wettelijke en bestuursrechtelijke context dienen van het management van de entiteit de volgende bijkomende bevestigingen te worden verkregen:

- (i) een bevestiging met betrekking tot de volgens de artikelen 95 en 96 (of het artikel 119) van het Wetboek van vennootschappen in het jaarverslag mede te delen informatie en, in voorkomend geval, met betrekking tot de niet-financiële informatie gevoegd bij het jaarverslag;
- (ii) behoudens indien de gegevens reeds afzonderlijk werden vermeld in de jaarrekening en/of indien deze niet van toepassing zijn, een bevestiging waarbij het management

⁹ Voor genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen voorziet artikel 526bis, § 6, 4) van het Wetboek van vennootschappen in dezelfde bepaling.

bevestigt dat de documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen naast de jaarrekening dient neer te leggen, goedgekeurd werden door het bestuursorgaan en, zowel qua vorm als qua inhoud, de door het Wetboek vereiste informatie bevatten; (Par. A64-A65)

- (iii) een bevestiging met betrekking tot de mededeling van bepaalde informatie betreffende de (gecoördineerde) wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- (iv) een bevestiging met betrekking tot de communicatie van informatie betreffende gevallen van belangenconflicten zoals bepaald in het Wetboek van vennootschappen;
- (v) in voorkomend geval¹⁰, een bevestiging met betrekking tot de neerlegging van de jaarrekening bij de griffie van de rechtbank van koophandel, met als bijlage de kopie van de neergelegde jaarrekening van het voorgaand boekjaar en van het neergelegd commissarisverslag.

[Gecoördineerde norm, §57]

72. De bevestigingsbrief gericht aan de commissaris dient de door de ISA's en de door paragraaf 71 van deze norm vereiste schriftelijke bevestigingen te bevatten.

[Gecoördineerde norm, §58]

73. Indien de commissaris vaststelt dat één van de vereiste bijkomende bevestigingen (zoals bepaald in paragraaf 71) niet van toepassing is, kan deze bevestiging uit de bevestigingsbrief worden weggelaten. [Gecoördineerde norm, §59]

74. Indien de commissaris één van de vereiste bijkomende bevestigingen niet heeft verkregen, dient hij paragraaf 19 van ISA 580 toe te passen. [Gecoördineerde norm, §60]

75. Overeenkomstig paragraaf 9 van ISA 580 dient de commissaris de bevestigingsbrief te laten ondertekenen door personen die tot het management behoren en die verantwoordelijk zijn voor het voorbereiden en/of het opstellen van de jaarrekening op het hoogste niveau van de gecontroleerde entiteit, alsook voor haar onderliggend financieel beleid, rekening houdend met hun kennis van de feiten en met hun bevoegdheid. De commissaris dient na

¹⁰ Deze bevestiging heeft in de huidige stand van de wetgeving betrekking op de kleine vzw's, de ivzw's en de kleine stichtingen (privaat of van openbaar nut), die vrijwillig een commissaris hebben benoemd.

te gaan of het in bepaalde gevallen passend is om daarenboven te vragen aan een andere betrokken persoon (of ander betrokken orgaan) die (dat) het recht heeft om de entiteit te verbinden voor handelingen buiten het dagelijks beheer, de bevestigingsbrief mee te ondertekenen. [Gecoördineerde norm, §61]

Verslag van niet-bevinding

76. Overeenkomstig artikel 143, tweede lid van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris een verslag van niet-bevinding uit te brengen indien hij de stukken, die het bestuursorgaan overeenkomstig artikel 143, eerste lid van het Wetboek van vennootschappen hem moet overmaken, niet heeft ontvangen waardoor hij niet in staat is de termijnen na te leven die in het Wetboek van vennootschappen zijn voorgeschreven in verband met de terbeschikkingstelling van zijn verslag. Teneinde zijn verslag van niet-bevinding, bestemd voor de algemene vergadering van aandeelhouders en gericht aan het bestuursorgaan, op te stellen, dient de commissaris gebruik te maken van het modelverslag in bijlage 7 van deze norm. Indien hij afwijkt van dit modelverslag, dient hij evenwel in overeenstemming te blijven met het Wetboek van vennootschappen en in staat te zijn deze afwijking, in voorkomend geval, te verantwoorden. (Par. A66)

Wijziging door de algemene vergadering van het voorstel tot resultaatverwerking

77. De algemene vergadering kan beslissen om het voorstel tot resultaatverwerking, dat uitgaat van het bestuursorgaan, te wijzigen¹¹. De commissaris dient na te gaan of deze wijziging in overeenstemming is met de wettelijke en statutaire bepalingen. (Par. A67)
[Gecoördineerde norm, §63]

¹¹ Overeenkomstig de door het Wetboek van vennootschappen aan de algemene vergadering toegekende bevoegdheden, kan de algemene vergadering in principe geen andere wijzigingen in de jaarrekening aanbrengen omdat het opstellen van de jaarrekening een exclusieve bevoegdheid is van het bestuursorgaan.

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent

78. De commissaris dient na te gaan of de (geconsolideerde) jaarrekening en de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neer te leggen documenten werden neergelegd teneinde na te gaan of deze overeenstemmen met de stukken waarop zijn commissarisverslag over het voorgaand boekjaar betrekking heeft. Indien de jaarrekening echter wordt neergelegd bij de griffie van de rechtbank van koophandel¹², is het aannemelijk dat de commissaris dit niet zelf nagaat voor zover hij met betrekking tot deze aangelegenheid een bevestiging verkrijgt vanwege het management (in de zin van paragraaf 75), dat de neerlegging bij de griffie is uitgevoerd, waarbij als bijlage van de bevestigingsbrief een kopie van de neergelegde jaarrekening van het voorgaand boekjaar en van het neergelegd commissarisverslag wordt opgenomen. (par. A68-A71) [**Gecoördineerde norm, §65**]

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening

79. Indien de commissaris tijdens zijn werkzaamheden vaststelt dat de (geconsolideerde) jaarrekening (en, in voorkomend geval, zijn verklaring zoals opgenomen in de notulen van de algemene vergadering) niet werd neergelegd, dient hij dit geval van niet-naleving schriftelijk te melden aan het bestuursorgaan. [**Gecoördineerde norm, §66**]

80. Onverminderd artikel 144, §1, 9° van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris, indien hij, op het ogenblik dat hij zijn commissarisverslag opstelt betreffende de (geconsolideerde) jaarrekening van het volgend boekjaar, vaststelt dat de (geconsolideerde) jaarrekening (en, in voorkomend geval, zijn verklaring zoals opgenomen in de notulen van de algemene vergadering) niet werd neergelegd binnen de wettelijke termijn, deze niet-naleving te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen”. [**Gecoördineerde norm, §67**]

81. De commissaris is niet langer verplicht na de uitgifte van zijn verslag werkzaamheden met betrekking tot de gecontroleerde (geconsolideerde) jaarrekening uit te voeren. Indien echter

¹² Het gaat heden met name om de kleine vzw's, de ivzw's en de kleine stichtingen (privaat of van openbaar nut), die vrijwillig een commissaris hebben benoemd.

een feit aan de commissaris bekend wordt dat, wanneer de commissaris er op de datum van zijn commissarisverslag op de hoogte van was geweest, tot een aanpassing ervan had kunnen leiden, dient hij na te gaan of de (geconsolideerde) jaarrekening dient te worden gecorrigeerd. De commissaris kan hierbij verwijzen naar de paragrafen 14 tot 17 van ISA 560. Indien de entiteit overgaat tot het verbeteren van de (geconsolideerde) jaarrekening dient de commissaris zich ervan te vergewissen dat deze wordt neergelegd. (Par. A72) [Gecoördineerde norm, §68]

Nazicht van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent

- 82.** Indien de commissaris tijdens zijn werkzaamheden vaststelt dat de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neer te leggen documenten niet werden neergelegd, dient hij dit geval van niet-naleving schriftelijk te melden aan het bestuursorgaan. [Gecoördineerde norm, §66]
- 83.** Onverminderd artikel 144, § 1, 9° van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris, indien hij, op het ogenblik dat hij zijn commissarisverslag opstelt betreffende de jaarrekening van het volgend boekjaar en gericht aan de algemene vergadering, vaststelt dat de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neer te leggen documenten niet werden neergelegd binnen de wettelijke termijn, deze niet-naleving te vermelden in de sectie “Andere vermeldingen”.
- 84.** Indien een feit aan de commissaris bekend wordt dat, wanneer de commissaris er op de datum van zijn commissarisverslag op de hoogte van was geweest, tot een aanpassing ervan had kunnen leiden, dient hij na te gaan of de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten dienen te worden gecorrigeerd. De commissaris kan hierbij verwijzen naar de paragrafen 14 tot 17 van ISA 560. Indien de entiteit overgaat tot het verbeteren van deze documenten, dient de commissaris zich ervan te vergewissen dat deze worden neergelegd. (Par. A73)

TOEPASSINGSGERICHTE TEKSTEN

Inleiding

Toepassingsgebied

- A1.** Deze norm is van toepassing op het verslag dat de commissaris dient op te stellen overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, dit wil zeggen het commissarisverslag over de jaarrekening of het commissarisverslag over de geconsolideerde jaarrekening. Deze norm is van overeenkomstige toepassing ingeval een specifieke wet uitdrukkelijk bepaalt dat artikel 144 (of, in voorkomend geval, artikel 148) van het Wetboek van vennootschappen ook van toepassing is op andere entiteiten die niet specifiek door het Wetboek van vennootschappen worden beoogd (bv. de verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, de entiteiten uit de overheidssector en de entiteiten met ondernemingsraad). (Par. 1 en 2) [**Gecoördineerde norm, §A1**]
- A2.** Deze norm beoogt tevens de bijzonderheden van het commissarisverslag over een OOB vereist door artikel 10 van de Verordening (EU) Nr. 537/2014. (Par. 1)

Datum van inwerkingtreding (Par. 3)

- A3.** De commissaris vermeldt in zijn verslag dat hij zijn controle heeft uitgevoerd volgens de ISA's. Deze vermelding kan worden aangevuld met de woorden "zoals van toepassing in België" in functie van het moment waarop de ISA's in België worden goedgekeurd door de HREB en de minister van Economie en de toepassing van paragraaf 7 van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's¹³.

¹³ Paragraaf 7 van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's bepaalt: "Onverminderd paragrafen 1 tot 3 van onderhavige norm, zullen de bedrijfsrevisoren, in de mate dat de toepassing van de ISA's of van de ISRE's of van verdere wijzigingen in de Belgische context niet het voorwerp van een Belgische norm uitmaakt, hun beste vakkundig oordeel toepassen om deze aanpassing zeker te stellen".

Doelstellingen (Par.4-5)

A4. Deze norm is een bijkomende norm bij de ISA's en meer bepaald de ISA's met betrekking tot de schriftelijke bevestigingen (ISA 580), en tot het verslag van de onafhankelijke auditor (ISA 700 (Herzien), 701, 705 (Herzien) en 706 (Herzien)), alsook ISA 720 (Herzien) die de controlewerkzaamheden bevat uit te voeren op het jaarverslag en, in voorkomend geval, de "andere informatie opgenomen in het jaarrapport".

Deze norm maakt het mogelijk om rekening te houden met de Belgische bijzonderheden met betrekking tot het commissarisverslag, en meer bepaald op het vlak van de structuur en de inhoud daarvan, alsook van de datum waarop het wordt uitgebracht (Par. 76 en A16). (Par. 4) [Gecoördineerde norm, §A5]

A5. Deze norm moet samen gelezen worden met de relevante wet- en regelgeving en met de ISA's. (Par. 4) [Gecoördineerde norm, §A5]

Definities (Par. 6)

A6. Voor de niet in deze norm omschreven termen wordt verwezen naar de in het Wetboek van vennootschappen en de ISA's opgenomen definities. [Gecoördineerde norm, §A6]

A7. De artikelen 130 tot 133, 134, §§ 1, 2, 3 en 6, 135 tot 140, 142 tot 144, met uitzondering van artikel 144, §1, 6° en 8° van het Wetboek van vennootschappen zijn van overeenkomstige toepassing op de verenigingen die een commissaris hebben benoemd. (art. 17, §7, art. 37, §7 en art. 53, §6 van de wet van 27 juni 1921)¹⁴ Bovendien zijn sommige bepalingen van het Wetboek van vennootschappen niet overgenomen in de wet van 27 juni 1921. (Par. 6(i))

¹⁴ De art. 17, §7, art. 37, §7 en art. 53, §6 van de wet van 27 juni 1921 verwijzen naar artikel "144, met uitzondering van artikel 144, eerste lid, 6° en 7° van het Wetboek van vennootschappen". Gezien de wijziging van dit artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen door de wet van 7 december 2012 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren moet voormelde verwijzing begrepen worden als artikel 144, met uitzondering van artikel 144, §1, 6° en 8°.

Voorstelling en structuur van het commissarisverslag

A8. De aanpassing van het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen zal afhangen van de omstandigheden, bijvoorbeeld, indien deze een impact hebben op het jaarverslag, het voeren van de boekhouding, de naleving van het Wetboek van vennootschappen of van de statuten, of de resultaatverwerking. (Par. 10)

Inleiding van het commissarisverslag (Par. 11-12)

A9. De vermelding van wie tussenkomt in de benoemingsprocedure van de commissaris voorzien in artikel 144, §1, 1° (jaarrekening) of artikel 148, § 1, 1° (geconsolideerde jaarrekening) van het Wetboek van vennootschappen, beoogt, naargelang van de omstandigheden, de algemene vergadering, het bestuursorgaan, het auditcomité en/of de ondernemingsraad of, in voorkomend geval, de rechtbank. (Par. 12)

A10. Voor wat het aantal opeenvolgende boekjaren betreft dat het bedrijfsrevisorenkantoor of het geregistreerd auditkantoor, of, bij gebrek eraan, de bedrijfsrevisor belast is met de wettelijke controle van de (geconsolideerde) jaarrekening van de entiteit sinds de eerste benoeming, zal over het algemeen worden uitgegaan van de eerste opdrachtbrief tussen de entiteit en de commissaris (rechtspersoon, zo niet, natuurlijke persoon). Deze eerste opdrachtbrief dient te worden gezocht binnen het kantoor of, bij gebrek eraan, bij de verantwoordelijken van de gecontroleerde entiteit. Indien in uitzonderlijke gevallen de toegang tot de eerste opdrachtbrief via deze twee wegen niet meer mogelijk is, kan de bedrijfsrevisor een beroep doen op allerlei andere bronnen, zoals de Kruispuntbank van Ondernemingen, het Belgisch Staatsblad, de Balanscentrale, enz. Dankzij deze opzoeking zou hij over het algemeen moeten kunnen teruggaan tot 1997. Indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en vermelden dat hij in functie is “sinds minstens [X] jaar”. (Par. 12)

A11. In bepaalde omstandigheden, kan de commissaris het nuttig achten om daarenboven het aantal boekjaren te vermelden dat de permanente vertegenwoordiger van het

bedrijfsrevisorenkantoor of van het geregistreerd auditkantoor belast is met de wettelijke controle. (Par. 12)

A12. Het commissarisverslag maakt deel uit van de documenten die niet later dan 15 dagen (of 30 dagen in het geval van een genoteerde vennootschap in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen) voorafgaand aan de jaarlijkse algemene vergadering ter beschikking worden gesteld van de vennoten of aandeelhouders, of aan hen worden overgemaakt. Indien de commissaris niet in staat is om de wettelijke termijnen na te leven die zijn voorgeschreven in verband met de terbeschikkingstelling van zijn verslag, is paragraaf 76 van deze norm van toepassing. (Par. 12)

Ondertekening van het commissarisverslag en vermelding van de vestigingsplaats

A13. De datum van het commissarisverslag verwijst naar het feit dat de commissaris rekening heeft gehouden met het effect van gebeurtenissen en transacties waarvan hij kennis heeft verkregen en die tot deze datum hebben plaatsgevonden. De verantwoordelijkheid van de commissaris voor gebeurtenissen en transacties die na deze datum hebben plaatsgevonden, wordt behandeld in de paragrafen 6 tot en met 9 van ISA 560 betreffende gebeurtenissen na de einddatum van de verslagperiode, alsook in paragraaf 76 van deze norm met betrekking tot de datum van uitgifte van het verslag. (Par. 13) [Gecoördineerde norm, §A8]

A14. Inzake het bepalen van de “vestigingsplaats”, bevat het concept van vestiging de daadwerkelijke uitoefening van een economische activiteit, zoals bedoeld in artikel 43 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, door de dienstverrichter voor onbepaalde tijd en vanuit een duurzame infrastructuur, van waaruit daadwerkelijk diensten worden verricht (Artikel 4, 5° van de Dienstenrichtlijn 2006/123/EG). In overweging (37) verduidelijkt de richtlijn dat “[i]n geval de dienstverrichter verschillende plaatsen van vestiging heeft, is het van belang vast te stellen vanuit welke plaats van vestiging de betrokken dienst wordt verricht.”. Bijgevolg zal de plaats van vestiging van de commissaris overeenkomen met de vestiging van waaruit daadwerkelijk de controledienst werd verricht. Gewoonlijk zal dit één van de vestigingsadressen van het kantoor zijn zoals opgenomen in het openbaar register van de bedrijfsrevisoren. (Par. 13)

Modelverslagen

A15. De modelverslagen opgenomen als bijlage bij onderhavige norm gaan uit van het feit dat de commissaris een oordeel zonder voorbehoud tot uitdrukking brengt. Wanneer de commissaris een aangepast oordeel tot uitdrukking brengt, zullen deze verslagen aangepast dienen te worden. (Par. 14 en 15)

Structuur van het commissarisverslag

A16. Onverminderd de bepalingen met betrekking tot de verplichte sectie “Kernpunten van de controle” in het kader van genoteerde entiteiten in de zin van onderhavige norm en een OOB, kan de commissaris, indien hij van oordeel is dat hij, overeenkomstig de bepalingen van artikel 144, § 1, 5° en artikel 148, § 1, 4° van het Wetboek van vennootschappen, een verwijzing dient op te nemen naar bepaalde aangelegenheden waarop hij in het bijzonder de aandacht wenst te vestigen, in zijn commissarisverslag het volgende opnemen (Par. 16 en 17(viii)):

- Een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden (ISA 706 (Herzien));
- Een paragraaf inzake overige aangelegenheden (ISA 706 (Herzien))¹⁵; of
- Een sectie “Kernpunten van de controle” (ISA 701). [**Gecoördineerde norm, §A10**]

Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening

A17. Indien het voor de commissaris, voor wat het aanduiden betreft van het van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, onmogelijk is te verwijzen naar “het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel”, dan vermeldt hij het van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel op specifieke wijze (in voorkomend geval, door te verwijzen naar de “*International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie en de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften”). (Par. 19) [**Gecoördineerde norm, §A11**]

¹⁵ Overeenkomstig ISA 706 (Herzien) kan een paragraaf inzake overige aangelegenheden zowel in het “Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening” opgenomen worden als op het einde van het “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen”.

A18. Wanneer de entiteit de toestemming heeft verkregen om af te wijken van het van toepassing zijnde referentiestelsel, beoordeelt de commissaris of het noodzakelijk is om, in een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden, de aandacht van de gebruikers te vestigen op deze toestemming tot afwijking, die overeenkomstig artikel 29 van het KB van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen bij de waarderingsregels in de toelichting bij de (geconsolideerde) jaarrekening wordt vermeld en verantwoord. (Par. 19) [Gecoördineerde norm, §12]

A19. De commissaris vermeldt in de sectie “Oordeel” dat de uitgevoerde controle op de (geconsolideerde) jaarrekening enkel de balans, de resultatenrekening en de toelichting van het afgesloten boekjaar omvat, onverminderd ISA 710 ¹⁶. (Par. 20) [Verplaatst van: Gecoördineerde norm, § A7]

A20. Voor wat artikel 144, § 1, 7° van het Wetboek van vennootschappen betreft, kan worden gesteld dat, aangezien het nieuw artikel 144, § 1, 7° van het Wetboek van vennootschappen een letterlijke overname is van de auditrichtlijn die op haar beurt verwijst naar de internationale controlestandaarden van IFAC, de verklaring inzake eventuele materiële onzekerheden in verband met continuïteit zou moeten gelezen worden op volgende manier: *“in voorkomend geval, een verklaring betreffende materiële onzekerheden, die verband houden met gebeurtenissen of omstandigheden die mogelijk aanzienlijke twijfel doen rijzen over het vermogen van de vennootschap om haar bedrijfsactiviteiten voort te zetten, indien dergelijke onzekerheden door de commissaris worden geïdentificeerd en deze geen impact hebben op het oordeel van de commissaris”*.¹⁷ (par. 22)

¹⁶ De gebruikte terminologie dient aangepast te worden aan het gehanteerde boekhoudkundig referentiekader. Indien dit boekhoudkundig referentiekader bestaat uit de *International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie en de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, zal de commissaris, in voorkomend geval, vermelden dat de uitgevoerde controle op de geconsolideerde jaarrekening enkel de geconsolideerde balans, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht, alsook de toelichting van het afgesloten boekjaar omvat.

¹⁷ Zie IBR-advies 2017/04: Commissarisverslag – Draagwijdte van de verklaring in het commissarisverslag van (eventuele) materiële onzekerheden die verband houden met gebeurtenissen of omstandigheden die mogelijk aanzienlijke twijfel doen rijzen over het vermogen van de vennootschap om haar bedrijfsactiviteiten voort te zetten (art. 144, § 1, 7° W. Venn.).

Kernpunten van de controle

A21. Overeenkomstig paragraaf 5 van ISA 701 is deze ISA van toepassing op controles van volledige sets van financiële overzichten voor algemene doeleinden van genoteerde entiteiten. Overeenkomstig § 5, 1ste lid van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's betreft het de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, alsook de op een niet-gereguleerde markt genoteerde vennootschappen en de vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt buiten de Europese Economische Ruimte (EER). (Par. 24) [Tekst eventueel aan te passen in functie van de goedgekeurde norm (Herzien in 2017)]

Bijzonderheden met betrekking tot OOB-verslagen

A22. Overeenkomstig §5, tweede lid van de norm (Herzien in 2017) inzake de toepassing in België van de ISA's, is het vereist dat de commissaris, teneinde te voldoen aan de verplichting in artikel 10, lid 2, c) van de Verordening (EU) Nr. 537/2014, ISA 701 toepast op de controle van OOB's. (Par. 25) [Tekst eventueel aan te passen in functie van de goedgekeurde norm (Herzien in 2017)]

A23. Elk kernpunt van de controle zal worden beschreven tenzij wet- of regelgeving openbaarmaking van de aangelegenheid verhindert, bijvoorbeeld het feit dat de melding aan de CFI van vermoedens inzake witwassen van geld niet mag worden gecommuniceerd. In voorkomend geval, kan de commissaris het nuttig oordelen om juridisch advies in te winnen. (Par. 25)

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

A24. Overeenkomstig de artikelen 144, § 1, 3°, 5°, 6°, 8°, 9°, 10° en 11° en 148, § 1, 4°, 5° en 7° van het Wetboek van vennootschappen en ISA 720 (Herzien), bevat het commissarisverslag verschillende bijkomende aangelegenheden in de door paragraaf 17 aangeduide secties. Deze aangelegenheden worden opgenomen in het tweede verslag van

het commissarisverslag, getiteld “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen”, omdat het hier specifiek Belgische wettelijke aangelegenheden betreft die geen afbreuk doen aan het oordeel over de (geconsolideerde) jaarrekening opgenomen in het eerste deel van het commissarisverslag getiteld “Verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening”. (Par. 26) [Gecoördineerde norm, §A14]

A25. Indien de commissaris van oordeel is dat de door het bestuursorgaan verstrekte informatie, zoals vereist door het Wetboek van vennootschappen, niet volledig of coherent is ten aanzien van de informatie waarvan hij kennis heeft verkregen tijdens zijn opdracht, mag hij zich niet in de plaats van het bestuursorgaan stellen en dus niet zelf de inlichtingen, waarvoor deze laatste verantwoordelijk is, in zijn verslag vermelden. (Par. 26) [Verplaatst van : Gecoördineerde norm, §A19]

A26. Het “Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen” wordt aangepast in functie van de elementen waarover de commissaris verslag uitbrengt krachtens andere van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen dan deze waarnaar onderhavige norm uitdrukkelijk verwijst. (Par. 27) [Gecoördineerde norm, §A15]

Jaarverslag (Par. 31-38)

A27. Indien een entiteit voldoet aan de wettelijke voorwaarden om geen jaarverslag te moeten opstellen en het bestuursorgaan formeel beslist om toch een jaarverslag op te stellen overeenkomstig de bepalingen van artikel 96 of 119 van het Wetboek van vennootschappen, spreekt de commissaris zich uit overeenkomstig de bepalingen van deze norm. De commissaris heeft in het bijzonder aandacht voor de specifieke wetgevingen op grond waarvan een jaarverslag dient te worden opgesteld bij verwijzing naar artikel 95 en/of 96 van het Wetboek van vennootschappen. Deze toepassingsgerichte tekst doet geen afbreuk aan de toepassing van ISA 720 (Herzien). (Par. 31(i)) [Gecoördineerde norm, §A17]

A28. Indien de entiteit niet verplicht is om een jaarverslag op te stellen en er geen jaarverslag werd opgesteld, kan de commissaris het, in de gegeven omstandigheden, nuttig oordelen

om in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag” te vermelden dat de entiteit van deze verplichting is vrijgesteld. (Par. 31(i)) [Gecoördineerde norm, §A18]

A29. De commissaris waakt erover dat elk document genoemd “jaarverslag” opgesteld wordt overeenkomstig artikel 96 of 119 van het Wetboek van vennootschappen. Indien een entiteit niet verplicht is om een jaarverslag op te stellen en het bestuursorgaan formeel beslist om toch een jaarverslag op te stellen maar evenwel beslist om dit niet te doen overeenkomstig de bepalingen van artikel 96 of 119 van het Wetboek van vennootschappen, vergewist de commissaris zich ervan dat dit duidelijk is vermeld in dit document en kan de commissaris dit toelichten in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”. In dat geval blijft ISA 720 (Herzien) wel van toepassing. (Par. 31(i))

Nazicht van de volledigheid van het jaarverslag (Par. 34-38)

A30. De commissaris vergewist zich ervan dat de verschillende door de wet vereiste vermeldingen door het bestuursorgaan werden behandeld (*i.e.* beschreven):

- Getrouw overzicht van de ontwikkeling van het bedrijf en beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden (art. 96, §1, 1° en 119, 1° W. Venn.);
- Belangrijke gebeurtenissen die na het einde van het boekjaar hebben plaatsgevonden¹⁸ (art. 96, §1, 2° en art. 119, 2° W. Venn.);
- Continuïteitsveronderstelling (art. 96, §1, 6° W. Venn.);
- Verklaring inzake deugdelijk bestuur (art 96, § 2, W. Venn.);
- Remuneratieverslag (art. 96, §3, W. Venn.).

ISA 720 (Herzien) laat de commissaris toe om de naleving door het bestuursorgaan van de door artikel 96 (of 119) van het Wetboek van vennootschappen voorgeschreven vermeldingen na te gaan en om, ingevolge zijn vaststellingen, zijn verslag op te stellen. De volgende paragrafen specificeren een aantal van de door artikel 96 (artikel 119) van het Wetboek van vennootschappen vereiste vermeldingen waarmee de commissaris rekening houdt bij het opstellen van de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”. [Gecoördineerde norm, §A20]

¹⁸ De commissaris vergewist zich ervan dat deze vermelding coherent is met de informatie die overeenkomstig ISA 560 opgenomen is in de jaarrekening.

Continuïteitsveronderstelling (art. 96, §1, 6° W. Venn.) (Par. 34-38)

A31. Wanneer uit de balans een overgedragen verlies blijkt, of wanneer uit de resultatenrekening gedurende twee opeenvolgende boekjaren een verlies van het boekjaar blijkt, gaat de commissaris na of het jaarverslag voldoende onderbouwing geeft voor de toepassing van de waarderingsregels in de veronderstelling van continuïteit. [Gecoördineerde norm, §A23]

A32. Indien de gecontroleerde entiteit dermate in financiële moeilijkheden verkeert dat deze toestand het in het verslag over de controle van de (geconsolideerde) jaarrekening vermelde oordeel van de commissaris beïnvloedt, vergewist de commissaris zich ervan dat de in het jaarverslag opgenomen informatie consistent is met de in de (geconsolideerde) jaarrekening verstrekte toelichting en met zijn oordeel, zonder afbreuk te doen aan de naleving van de procedure voorzien in het artikel 138 van het Wetboek van vennootschappen. Zo onderzoekt de commissaris ook zorgvuldig de inhoud van de in het jaarverslag verstrekte informatie teneinde na te gaan of het gebruikmaken van het continuïteitsprincipe bij de opstelling van de jaarrekening gerechtvaardigd is. [Gecoördineerde norm, §A24]

A33. Bij de beoordeling van de geschiktheid van de door het bestuursorgaan gehanteerde de continuïteitsveronderstelling van financiële instellingen neemt de commissaris de specifieke regelgeving voor liquiditeit en solvabiliteit in acht. [Gecoördineerde norm, §A25]

Verklaring inzake deugdelijk bestuur (art 96, § 2, W. Venn.) (Par. 34-38)

A34. De vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt dienen in hun jaarverslag een verklaring inzake deugdelijk bestuur openbaar te maken. De inhoud van de verklaring inzake deugdelijk bestuur verschilt naarmate aandelen dan wel andere effecten worden verhandeld op de gereguleerde markt. [Gecoördineerde norm, §A26]

Aanduiding van de Code 2009, alsook aanduiding van de delen waarvan de vennootschap afwijkt en de onderbouwde redenen daarvoor (art. 96, § 2, eerste lid, 1° en 2° W. Venn.)

A35. De commissaris zal bijzondere aandacht besteden aan het feit dat de verklaring inzake deugdelijk bestuur tegelijkertijd de vereiste vermeldingen bevat (namelijk degene bedoeld in het Wetboek van vennootschappen, waarop het “pas toe of leg uit”- beginsel niet van toepassing is, en waarvan een afwijking niet kan worden verantwoord middels een adequate toelichting), en bovendien de door de Code 2009 vereiste vermeldingen waarop het “pas toe of leg uit”- beginsel wel van toepassing is (en waarvan kan worden afgeweken mits een adequate toelichting in voormelde verklaring). [Gecoördineerde norm, §A27]

A36. De commissaris verricht geen kwalitatieve analyse van de eventuele afwijkingen, noch van de verklaring van de vennootschap voor deze afwijkingen. Voor zover echter geen enkele verklaring werd gegeven terwijl de vennootschap heeft afgeweken van de bepalingen van de Code 2009 of ingeval de verstrekte toelichting kennelijk inconsistent is met de informatie waarvan de commissaris kennis heeft gekregen in het kader van zijn opdracht, dient de commissaris dit te vermelden in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”. [Gecoördineerde norm, §A28]

Beschrijving van de belangrijkste kenmerken van de interne controle- en risicobeheersystemen in verband met het proces van financiële verslaggeving (art. 96, § 2, eerste lid, 3° W. Venn. en art. 119, 7° W. Venn.)

A37. Aangezien de wet geen omschrijving bevat van de karakteristieken van een intern controle- en risicobeheersysteem, dient het bestuursorgaan deze karakteristieken vast te leggen. De Code 2009 bepaalt dat het bestuursorgaan dient te zorgen voor een kader voor de interne controles (dit zijn systemen voor het identificeren, evalueren, beheren en opvolgen van financiële en andere risico's) (bepaling 1.3 Code 2009).¹⁹ [Gecoördineerde norm, §A29]

A38. Wanneer de commissaris kennis neemt van de procedures van interne controle en risicobeheer in verband met het financiële verslaggevingsproces en de documentatie raadpleegt die aan de basis ligt van de beschrijving door de vennootschap, kan hij verwijzen naar ISA 315 (Herzien). [Gecoördineerde norm, §A30]

¹⁹ www.corporategovernancecommittee.be/nl/instrumenten/richtlijnen_interne_controle/

A39. De commissaris spreekt zich niet uit over het feit of de toegepaste procedures van interne controle en risicobeheer in verband met het financiële verslaggevingsproces al dan niet geschikt zijn, maar ziet er in het bijzonder op toe dat de beschrijving overeenstemt met de werkelijkheid en geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevat ten aanzien van de informatie waarvan hij kennis heeft gekregen in het kader van zijn opdracht. Indien er sprake is van dergelijke van materieel belang zijnde inconsistenties, bespreekt de commissaris dit met het bestuursorgaan dat alle passende maatregelen treft. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de wettelijke voorschriften, vermeldt de commissaris de van materieel belang zijnde inconsistenties in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”. [Gecoördineerde norm, §A31]

A40. Indien de vennootschap een vermelding omtrent de effectiviteit van de interne controle en risicobeheersystemen opneemt, vermeldt de commissaris in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag” dat zijn verslag geen betrekking heeft op de vermelding met betrekking tot de effectiviteit van de interne controle- en risicobeheerssystemen. [Gecoördineerde norm, §A32]

A41. Het Wetboek van vennootschappen legt enkel de beschrijving op van de belangrijkste kenmerken van de interne controle- en risicobeheerssystemen in het kader van financiële verslaggeving. Gelet op het feit dat de Code 2009 echter voorziet in een ruimere beschrijving, ziet de commissaris erop toe dat de beschrijving zich niet beperkt tot het kader van de financiële verslaggeving tenzij de vennootschap toelicht waarom zij bepaling 1.3 van de Code 2009 niet toepast. [Gecoördineerde norm, §A33]

Informatie met betrekking tot de bestuursorganen en hun comités (art. 96, § 2, eerste lid, 5° W. Venn.)

A42. De commissaris heeft bijzondere aandacht voor de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de samenstelling en de bevoegdheden van de raad van bestuur en voor de bepalingen met betrekking tot het directiecomité, het auditcomité en het remuneratiecomité (art. 517-524, 524bis-524ter, 526bis en 526quater W. Venn.), alsook voor de bepalingen van de Code 2009 met betrekking tot de openbaarmaking van informatie betreffende de samenstelling en de werking van de raad van bestuur en zijn comités. Bepaling 9.3./1 van deze Code bepaalt welke andere informatie in de corporate

governance-verklaring dient te worden opgenomen. Indien deze informatie niet is opgenomen, dient de vennootschap uit te leggen waarom zij besloten heeft hiervan af te wijken. [Gecoördineerde norm, §A34]

Remuneratieverslag (art. 96, §3, W. Venn.) (Par. 34-38)

A43. Enkel de vennootschappen, waarvan de *aandelen* zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, dienen in hun jaarverslag een remuneratieverslag openbaar te maken. Het remuneratieverslag bevat ten minste de informatie opgesomd in artikel 96, § 3 van het Wetboek van vennootschappen. [Gecoördineerde norm, §A35]

Financiële (art. 96, §3, eerste lid, 3°, 4°, 6°, 7°, 8°, 9°, W. Venn.) en niet-financiële informatie (art. 96, §3, eerste lid, 1°, 2°, 5°, 10°, 11°, W. Venn.)

A44. De genoteerde vennootschappen bedoeld in artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen nemen de openbaar te maken financiële en de niet-financiële informatie op in hun remuneratieverslag. [Gecoördineerde norm, §A36]

A45. De commissaris spreekt zich niet uit over de gepastheid van het door het bestuursorgaan ingevoerde remuneratiebeleid, maar ziet er in het bijzonder op toe dat de beschrijving overeenstemt met de werkelijkheid en geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevat ten aanzien van de informatie die hij in het kader van zijn opdracht heeft verkregen. Indien dit toch het geval is, bespreekt de commissaris dit met het bestuursorgaan en verzoekt hij het bestuursorgaan alle passende maatregelen te treffen. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft hieraan het passend gevolg te geven zodat niet is voldaan aan de wettelijke voorschriften, vermeldt de commissaris de van materieel belang zijnde inconsistenties in de sectie “Aspecten betreffende het jaarverslag”, zonder zich evenwel in de plaats te stellen van het bestuursorgaan door deze te verbeteren. [Gecoördineerde norm, §A37]

Andere informatie opgenomen in het jaarrapport (Par. 39-41)

A46. De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële

beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan aan de aandeelhouders of soortgelijke belanghebbende partijen of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik (bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

A47. Onverminderd het vermeldde in paragraaf A48, geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”. Het gaat over :

- Aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren;
- Maatschappelijke verslagen;
- Duurzaamheidsverslagen;
- Rapporten over diversiteit en gelijke behandeling;
- Rapporten over productverantwoordelijkheid;
- Rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden;
- Rapporten over mensenrechten.

A48. In het kader van een OOB die voldoet aan de criteria van art. 96, § 4 W. Venn., maken de sociale, de personeels- en milieu-aangelegenheden, de eerbiediging van mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping deel uit van het jaarverslag en maken zij als zodanig integraal deel uit van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport. In het kader van een op een gereguleerde markt genoteerde vennootschap in de zin van art. 4 W. Venn., moet het diversiteitsbeleid dat wordt gevoerd met betrekking tot de leden van de raad van bestuur, de leden van het directiecomité, de andere leiders en de personen belast met het dagelijks bestuur van de vennootschap worden beschreven in de verklaring inzake deugdelijk bestuur, die een specifiek

onderdeel van het jaarverslag vormt (art. 96, § 2 W. Venn.) en als zodanig integraal deel uitmaakt van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport.

Nazicht van de overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1, 6°/2 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten

A49. Overeenkomstig artikel 100, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, hoeft informatie die reeds afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld niet te worden herhaald in een document neer te leggen in toepassing van artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen.

Bijgevolg zal de vermelding zoals bedoeld in artikel 144, §1, 10° van het Wetboek van vennootschappen over het algemeen handelen over de sociale balans, zo er een is, voorgeschreven door de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid overeenkomstig artikel 100, §1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen (zie par. A51-A54). (Par. 43)

A50. In voorkomend geval, zal ook de volgende informatie neergelegd moeten worden overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen: (Par. 43)

- (i) Een stuk met de bedragen vermeld in artikel 100, § 1, 5° van het Wetboek van vennootschappen ;
- (ii) Een lijst van deelnemingen, overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen Aan deze lijst wordt in voorkomend geval toegevoegd: een overzicht van ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid.

[Gecoördineerde norm, § A39^{ter} en A39^{quater}]

Vermelding betreffende de sociale balans

A51. In het geval van verenigingen onderworpen aan de wet van 27 juni 1921, maakt de sociale balans deel uit van de jaarrekening. In dat geval laat het naleven van de ISA's de commissaris toe om een oordeel over het getrouw beeld van de jaarrekening, met inbegrip van de sociale balans, tot uitdrukking te brengen. Deze vermelding is bijgevolg niet van

toepassing indien het gaat over een entiteit onderworpen aan de wet van 27 juni 1921.
(Par. 45)

A52. Wanneer de sociale balans geen deel uitmaakt van de jaarrekening, overweegt de commissaris :

- a) of er een inconsistentie van materieel belang is tussen de sociale balans en de, interne of externe, sociale documenten die hem werden overgemaakt. Als basis voor deze overweging vergelijkt de commissaris, om de consistentie daarvan te evalueren, geselecteerde bedragen of andere elementen in de sociale balans (die bedoeld zijn om hetzelfde te zijn, om samen te vatten, of om een grotere detaillering te verschaffen over de bedragen of andere elementen in de sociale documenten) met dergelijke bedragen of andere elementen in deze sociale documenten; de commissaris bepaalt, op grond van zijn professionele oordeelsvorming, een specifiek materialiteitsniveau met betrekking tot aangelegenheden die van materieel belang zijn in de sociale balans;
- b) of er een inconsistentie van materieel belang is tussen de sociale balans en de kennis die hij heeft verkregen in de controle.

(Par. 45)

A53. Wanneer de sociale balans geen deel uitmaakt van de jaarrekening, zullen de facto geen significante bijkomende werkzaamheden vereist worden noch zal dit leiden tot een verschil in de draagwijdte van het nazicht van de sociale balans ten opzichte van de controleopdracht zoals die bestond toen de sociale balans integraal deel uitmaakte van de jaarrekening en die erop gericht was een oordeel tot uitdrukking te brengen over het getrouw beeld van de jaarrekening. (Par. 45) [Verplaatst van : Gecoördineerde norm, §A39bis]

A54. De inhoud van de sociale balans is ook bepaald door Hoofdstuk IX van de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid. (Par. 46)

Vermelding betreffende bepaalde overeenkomstig artikel 100, §1, 5°, 6°/1 en §2 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten

A55. Overeenkomstig artikel 143, eerste lid, van het Wetboek van vennootschappen, dient het bestuursorgaan van de vennootschap de nodige stukken te overhandigen aan de commissaris opdat hij zijn verslag kan opstellen, en dit ten minste één maand of, bij de vennootschappen waarvan de aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een markt als bedoeld in artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, vijfenveertig dagen vóór de geplande datum van de algemene vergadering. (Par. 49) [Gecoördineerde norm, §A39quinquies]

Nazicht of de boekhouding werd gevoerd in overeenstemming met de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die daarop van toepassing zijn (Par. 54-56)

A56. Over het algemeen zal het uitvoeren van de in de ISA's voorziene vereiste werkzaamheden het mogelijk maken om de gevallen op te sporen van niet-naleving van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding. [Gecoördineerde norm, §A40]

A57. Rekening houdend met het feit dat vaststellingen van ondergeschikt belang het meest voorkomen op het vlak van de formele aspecten van het boekhoudsysteem, is het aangewezen dat de commissaris enkel rekening houdt met vaststellingen die niet van ondergeschikt belang zijn en die geen betrekking hebben op de formele aspecten van het boekhoudsysteem. De draagwijdte van de vermelding wordt derhalve afgezwakt door de volgende bewoording: “*onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.*” [Gecoördineerde norm, §A41]

Strijdige belangen van vermogensrechtelijke aard indien de wet de tussenkomst van de commissaris voorziet (Par. 65-68)

A58. Indien het bestuursorgaan of het directiecomité een beslissing neemt waarbij een lid, rechtstreeks of onrechtstreeks, een tegenstrijdig belang van vermogensrechtelijke aard heeft, vereist het Wetboek van vennootschappen, naargelang van de vennootschapsvorm, dat deze beslissing het voorwerp uitmaakt van een omschrijving door het bestuursorgaan in de notulen van de aard van de beslissing of verrichting en van een verantwoording van

het genomen besluit, alsook van een omschrijving van de vermogensrechtelijke gevolgen voor de vennootschap. De artikelen 259 en 523 van het Wetboek van vennootschappen vereisen dat deze notulen worden opgenomen in het jaarverslag of bij gebreke daarvan in een stuk dat samen met de jaarrekening wordt neergelegd. [Gecoördineerde norm, §A42]

A59. De commissaris neemt in de sectie “Andere vermeldingen” een afzonderlijke omschrijving op van de vermogensrechtelijke gevolgen voor de vennootschap van de beslissingen ten aanzien waarvan een strijdig belang van vermogensrechtelijke aard bestaat. Teneinde deze vermogensrechtelijke gevolgen te beschrijven:

- wordt de noodzakelijke informatie over de voorgestelde verrichting, de betrokken personen, de uitvoeringsvoorwaarden van de verrichting, de contractuele voorwaarden, enz., verzameld;
- wordt nagegaan in welke mate de verrichting verenigbaar is met het maatschappelijk doel.

[Gecoördineerde norm, §A43]

A60. De commissaris maakt een afzonderlijke omschrijving van de vermogensrechtelijke gevolgen en kan zich dus niet tevredenstellen met een loutere verwijzing naar de wijze waarop deze gevolgen werden omschreven in het jaarverslag of bij gebreke daarvan in het stuk dat samen met de jaarrekening wordt neergelegd. De afzonderlijke omschrijving is een gedetailleerde omschrijving van de betrokken verrichting en haar gevolgen voor de vennootschap. [Gecoördineerde norm, §A44]

A61. De taak van de commissaris betreft een “afzonderlijke omschrijving” van de vermogensrechtelijke gevolgen voor de vennootschap van de besluiten van het bestuursorgaan ten aanzien waarvan een strijdig belang in bestaat, ook bij gebrek aan rapportering daaromtrent door het bestuursorgaan. Indien het niet praktisch uitvoerbaar is de vermogensrechtelijke gevolgen te beschrijven of te kwantificeren, zal de commissaris dit toelichten.

Deze omschrijving, ook bij gebrek aan rapportering daaromtrent door het bestuursorgaan, houdt geen inbreuk in op het beroepsgeheim van de bedrijfsrevisor, vermits artikel 523, § 1, derde lid van het Wetboek van vennootschappen voorschrijft dat de commissaris dit opstelt en aldus eigenlijk voorziet in een uitzondering op het beroepsgeheim met het oog

op het bereiken van een goede balans tussen de belangen van de vennootschap en die van de maatschappij. Het gebrek aan rapportering door het bestuursorgaan zal wel een inbreuk op het Wetboek van vennootschappen uitmaken en als dusdanig door de commissaris in de sectie “Andere vermeldingen” te worden vermeld.

Vermeldingen die specifiek zijn voor OOB-verslagen (Par. 70)

A62. Artikel 526*bis*, § 6, 4) van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat de commissaris van genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen een aanvullende verklaring bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014 moet opstellen. Artikel 526*bis*, § 6, 5) van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat de commissaris van genoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen in zijn verslag moet bevestigen dat het controleverslag consistent is met de aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014. In dergelijke vennootschappen die voldoen aan de criteria omschreven in §3 van 526*bis* van het Wetboek van vennootschappen die geen auditcomité inrichten, blijven de opdrachten van de commissaris en, in voorkomend geval van de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening, zoals opgenomen onder §6 van datzelfde artikel, van toepassing, maar worden zij uitgeoefend ten aanzien van de raad van bestuur.

A63. De verwijzing naar de aanvullende verklaring mag niet verder gaan dan hetgeen is bepaald door artikel 11 van de Verordening (EU) Nr. 537/2014 en mag derhalve geen enkele inhoudelijke verwijzing bevatten. Hetzelfde geldt voor de bevestiging die wordt vereist door artikel 526*bis*, §6, 5) van het Wetboek van vennootschappen.

Schriftelijke bevestigingen van het management van de entiteit

A64. Overeenkomstig artikel 100, § 2, van het Wetboek van vennootschappen, hoeft informatie die reeds afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld, niet te worden herhaald in een document neer te leggen in toepassing van dit artikel. Hieruit vloeit voort dat het niet noodzakelijk is om hiervoor een schriftelijke bevestiging te verkrijgen. Over het algemeen zal de schriftelijke bevestiging van het management van de entiteit betrekking

hebben op de sociale balans (art. 100, § 1, 6/2° W. Venn.) en, in voorkomend geval, de lijst van ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming bezit zoals bepaald in artikel 13 van het Wetboek van vennootschappen (en, in voorkomend geval, een overzicht van ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid) (art. 100, § 1, 6/1° W. Venn.). (Par. 71 (ii)) [Gecoördineerde norm, §A44bis]

A65. Teneinde zich ervan te vergewissen dat hij over de laatste goedgekeurde documenten beschikt, kan de commissaris, bijvoorbeeld, vragen om een naar behoren ondertekende versie van de documenten of, indien dit praktisch haalbaar is, om deze te hechten aan de bevestigingsbrief. (Par. 71 (ii)) [Gecoördineerde norm, §A44ter]

Verslag van niet-bevinding (Par. 76)

A66. Doorgaans zal het verslag van niet-bevinding betrekking hebben op het geval dat de commissaris de jaarrekening niet heeft ontvangen binnen een termijn die hem in staat stelt de wettelijke bepalingen na te leven met betrekking tot de terbeschikkingstelling van zijn verslag aan de aandeelhouders en vennoten. In dat geval, zet hij, met verwijzing naar de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen, uiteen dat hij deze stukken niet heeft ontvangen binnen een termijn die hem in staat stelt de wettelijke bepalingen na te leven met betrekking tot de terbeschikkingstelling van zijn verslag aan de aandeelhouders en vennoten en dat hij de aandacht van het bestuursorgaan op zijn wettelijke verplichtingen heeft gevestigd.

Wanneer een ondernemingsraad is ingesteld, zal de commissaris zich ervan vergewissen dat dit verslag krachtens artikel 2 van het koninklijk besluit van 27 november 1973 houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraden aan de ondernemingsraad wordt meegedeeld.

Het verslag van niet-bevinding dient niet te worden neergelegd, omdat het niet kan worden beschouwd als gelijkwaardig aan het verslag bedoeld in artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen. Artikel 100, §1, 4° van het Wetboek van vennootschappen voorziet enkel in de neerlegging van het verslag van de commissaris opgesteld overeenkomstig artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen.

[Gecoördineerde norm, §A45]

Wijziging door de algemene vergadering van het voorstel tot resultaatverwerking (Par. 77)

A67. Naargelang van de omstandigheden, brengt de commissaris een tweede commissarisverslag uit of vraagt hij dat zijn verklaring over de wijziging van de resultaatverwerking wordt opgenomen in de notulen van de algemene vergadering. Hij waakt over de bekendmaking van het tweede commissarisverslag of, in het geval het eerste commissarisverslag niet wordt aangepast, van de gelijktijdige bekendmaking van het uittreksel van de notulen zowel van de algemene vergadering als van het eerste commissarisverslag.

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen hieromtrent

A68. Enkel het bestuursorgaan van de entiteit en de leden daarvan zijn wettelijk verantwoordelijk voor de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten. Derhalve mag de commissaris zich niet in de plaats stellen van het bestuursorgaan, noch mag hij door deze laatste gemandateerd worden met het oog op deze neerlegging. (Par. 78) [Gecoördineerde norm, §A46]

A69. Een geschikt tijdsbestek waarbinnen het nazicht van de neerlegging van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten, zoals vermeld in het commissarisverslag over de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, moet gebeuren is gewoonlijk niet meer dan 150 dagen na de datum van het commissarisverslag. (Par. 78) [Gecoördineerde norm, §A46bis]

A70. Wanneer de neerlegging plaatsvindt met vertraging of wanneer de commissaris niet van materieel belang zijnde verschillen vaststelt, kan de commissaris, overeenkomstig artikel 144, § 1, 9° van het Wetboek van vennootschappen, oordelen dat het niet nodig is om

deze niet-naleving in het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen openbaar te maken. (Par. 78) [Gecoördineerde norm, §A47]

A71. De wettelijke en bestuursrechtelijke teksten schrijven in bepaalde gevallen voor dat andere documenten dienen te worden neergelegd, meer bepaald in de volgende gevallen: (Par. 78)

- wanneer de entiteit een dochtervennootschap is die geniet van de vrijstelling van subconsolidatie bedoeld in artikel 113 van het Wetboek van vennootschappen betreffende de geconsolideerde jaarrekening, dient zij de geconsolideerde jaarrekening van de moedervernootschap neer te leggen ten laatste zeven maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar waarop deze documenten betrekking hebben;
- wanneer, overeenkomstig artikel 91 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, de entiteit een vennootschap is waarvoor een specifieke vennootschap onbeperkt aansprakelijk is, dient de jaarrekening van deze eerste bij de jaarrekening van deze specifieke vennootschap te worden gevoegd (en samen hiermee openbaar te worden gemaakt), behoudens in de twee gevallen die door voormeld artikel worden vrijgesteld.

[Gecoördineerde norm, §A48]

Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening

A72. Indien de entiteit gehouden is tot het verbeteren van de (geconsolideerde) jaarrekening en tot het neerleggen van een gewijzigde (geconsolideerde) jaarrekening, maar hiertoe niet overgaat, neemt de commissaris alle gepaste maatregelen en stelt zo nodig een vordering in kort geding in opdat hiertoe wordt overgegaan. (Par. 81) [Gecoördineerde norm, §A49]

Nazicht van de neerlegging van de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en eventuele verklaringen daaromtrent

A73. Indien de commissaris van materieel belang zijnde inconsistenties vaststelt in de samen met de (geconsolideerde) jaarrekening neergelegde documenten en hij de entiteit vraagt deze te verbeteren en opnieuw neer te leggen, maar de entiteit hiertoe niet overgaat, neemt

de commissaris alle gepaste maatregelen en stelt zo nodig een vordering in kort geding in opdat hiertoe wordt overgegaan. (Par. 84) [Gecoördineerde norm, §A48bis]

Bijlagen – Modelverslagen

[Bijlage 1 – Modelverslag – Jaarrekening – Entiteit anders dan: een OOB, een genoteerde entiteit, een vzw, een ivzw of een stichting](#)

[Bijlage 2 – Modelverslag – Jaarrekening – OOB](#)

[Bijlage 3 – Modelverslag – Jaarrekening – Genoteerde entiteit anders dan een OOB](#)

[Bijlage 4 – Modelverslag – Jaarrekening – vzw, een ivzw of een stichting](#)

[Bijlage 5 – Modelverslag – Geconsolideerde jaarrekening – OOB](#)

[Bijlage 6 – Modelverslag – Geconsolideerde jaarrekening – Entiteit anders dan een OOB](#)

[Bijlage 7 – Modelverslag – Verslag van niet-bevinding](#)

BIJLAGE 1 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – ENTITEIT ANDERS DAN: EEN OOB, EEN GENOTEERDE ENTITEIT, EEN VZW, EEN IVZW OF EEN STICHTING²⁰

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VENNOOTSCHAP ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP _____ 20 _____

In het kader van de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap___] (de “vennootschap”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op voordracht van de ondernemingsraad²¹]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.²²

Verslag over de controle van de jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de jaarrekening van de vennootschap, die de balans op _____ 20___ omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van €_____ en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst [verlies] van het boekjaar van €_____.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vennootschap per _____ 20___, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

*Basis voor **het** oordeel zonder voorbehoud*

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening” van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die

²⁰ Worden beoogd alle entiteiten die vallen onder de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen.

²¹ In voorkomend geval aan te passen als volgt: “uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad”.

²² In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing ;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen ;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven ;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening, en van de vraag of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeven op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het bestuursorgaan onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [van de documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,] voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de vennootschap.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [bepaalde documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,], alsook de naleving van bepaalde verplichtingen uit het Wetboek van vennootschappen en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag [in voorkomend geval: en andere informatie opgenomen in het jaarrapport]

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag, stemt dit jaarverslag overeen met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap enkel een jaarverslag publiceert]

In de context van onze controle van de jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarverslag.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap een jaarrapport publiceert, waarin het jaarverslag is opgenomen]

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- [aan te vullen] ^[23]

- ...

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarrapport.

Vermelding betreffende de sociale balans

De sociale balans neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen, bevat, zowel qua vorm als qua inhoud alle door dit Wetboek voorgeschreven inlichtingen en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.

^[23] De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik (bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

Onverminderd de hierna vermelde bepalingen geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”. Het gaat over: aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren; maatschappelijke verslagen; duurzaamheidsverslagen; rapporten over diversiteit -en gelijke behandeling; rapporten over productverantwoordelijkheid; rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden; rapporten over mensenrechten.]

[Vermelding betreffende de overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten] [In voorkomend geval, indien de informatie nog niet afzonderlijk in de jaarrekening werd vermeld]]

De volgende documenten, neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen, bevatten – zowel qua vorm als qua inhoud – de door dit Wetboek vereiste informatie en bevatten geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht:

- een stuk met de volgende gegevens, tenzij die reeds afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld:
 - a) het bedrag, bij de jaarafsluiting, van de schulden of van de gedeelten van schulden, gewaarborgd door de Belgische overheid;
 - b) het bedrag, op dezelfde datum, van de opeisbare schulden bij de belastingbesturen en bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, ongeacht of uitstel van betaling is verkregen;
 - c) het bedrag over het afgesloten boekjaar van de kapitaal- en rentesubsidies uitbetaald of toegekend door openbare besturen of instellingen;
- een lijst van ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming bezit: [...] *Aan voorvermelde lijst wordt in voorkomend geval toegevoegd: een overzicht van ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid.*

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk, zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de vennootschap.
- *[In voorkomend geval: Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]*
- *[In voorkomend geval: De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de jaarrekening.]*
- *[In voorkomend geval: Aangezien de vennootschap de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct] heeft vermeld in de toelichting bij de jaarrekening, informeren wij u dat deze als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]*

Andere vermeldingen

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

- De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen.
- *[In voorkomend geval:* De beslissing van het bestuursorgaan van [datum invoegen] met betrekking tot [verwijzing naar de genomen beslissing betreffende het belangenconflict of naar de hierop betrekking hebbende inlichtingen opgenomen in het jaarverslag], heeft de volgende vermogensrechtelijke gevolgen: [...].
- *[In voorkomend geval:* Tijdens het boekjaar werd een interimdividend uitgekeerd waarover wij het hierbij gevoegd verslag hebben opgesteld, overeenkomstig de wettelijke vereisten.]

Vestigingsplaats, datum en handtekening
Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ
Commissaris
Vertegenwoordigd door
Naam
Bedrijfsrevisor

BIJLAGE 2 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – OOB

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VENNOOTSCHAP ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP _____ 20__

In het kader van de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap___] (de “vennootschap”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.²⁴

Verslag over de controle van de jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de jaarrekening van de vennootschap, die de balans op _____ 20__ omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van €_____ en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst [verlies] van het boekjaar van €_____.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vennootschap per _____ 20__, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening” van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

²⁴ In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

[Beschrijving van elk kernpunt van de controle in overeenstemming met ISA 701.]

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren

van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening, en van de vraag of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeven op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het bestuursorgaan [*of: aan het auditcomité*] tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag [, de verklaring van niet-financiële informatie gehecht aan het jaarverslag²⁵] [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [van de documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,] voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de vennootschap.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag [, de verklaring van niet-financiële informatie gehecht aan het jaarverslag²⁶] [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [bepaalde documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,], alsook de naleving van bepaalde verplichtingen uit het Wetboek van vennootschappen en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag [in voorkomend geval: en andere informatie opgenomen in het jaarrapport]

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag, stemt dit jaarverslag overeen met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap enkel een jaarverslag publiceert]

In de context van onze controle van de jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarverslag.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in het jaarverslag]

²⁵ Indien een OOB die voldoet aan de criteria van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen en in dit verband verplicht is om een verklaring van niet-financiële informatie op te stellen, beslist om deze verklaring op te nemen in een afzonderlijk verslag, wordt dit afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag.

²⁶ Indien een OOB die voldoet aan de criteria van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen en in dit verband verplicht is om een verklaring van niet-financiële informatie op te stellen, beslist om deze verklaring op te nemen in een afzonderlijk verslag, wordt dit afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag. [De vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag. Dit verslag van niet-financiële informatie bevat de door artikel 96, §4 van het Wetboek van vennootschappen vereiste inlichtingen en is in overeenstemming met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar. [De vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het in het jaarverslag vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap een jaarrapport publiceert, waarin het jaarverslag is opgenomen]

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- [aan te vullen] ^[27]

^[27] De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik (bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

Onverminderd de hierna vermelde bepalingen geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”. Het gaat over: aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren; maatschappelijke verslagen; duurzaamheidsverslagen; rapporten over diversiteit -en gelijke behandeling; rapporten over productverantwoordelijkheid; rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden; rapporten over mensenrechten. In het kader van een OOB die voldoet aan de criteria van art. 96, § 4 W. Venn., maken de sociale, de personeels- en milieu-aangelegenheden, de eerbiediging van mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping deel uit van het jaarverslag en maken zij als zodanig integraal deel uit van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport. In het kader van een op een gereglementeerde markt genoteerde vennootschap in de zin van art. 4 W. Venn., moet het diversiteitsbeleid dat wordt gevoerd met betrekking tot de leden van de raad van bestuur, de leden van het directiecomité, de andere leiders en de personen belast met het dagelijks bestuur van de vennootschap worden beschreven in de verklaring

- ...

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarrapport.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in het jaarverslag]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag dat deel uitmaakt van sectie [nummer] van het jaarrapport. [De vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 96, § 4 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in een afzonderlijk verslag dat deel uitmaakt van sectie [nummer] van het jaarrapport. Dit verslag van niet-financiële informatie bevat de door artikel 96, §4 van het Wetboek van vennootschappen vereiste inlichtingen en is in overeenstemming met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar. [De vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het in het jaarverslag vermeld [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermelding betreffende de sociale balans

De sociale balans neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen, bevat, zowel qua vorm als qua inhoud alle door dit Wetboek voorgeschreven inlichtingen en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.

inzake deugdelijk bestuur, die een specifiek onderdeel van het jaarverslag vormt (art. 96, § 2 W. Venn.) en als zodanig integraal deel uitmaakt van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport.]

[Vermelding betreffende de overeenkomstig artikel 100, § 1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten] [In voorkomend geval, indien de informatie nog niet afzonderlijk in de jaarrekening werd vermeld]]

De volgende documenten, neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen, bevatten – zowel qua vorm als qua inhoud – de door dit Wetboek vereiste informatie en bevatten geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht:

- een stuk met de volgende gegevens, tenzij die reeds afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld :
 - a) het bedrag, bij de jaarafsluiting, van de schulden of van de gedeelten van schulden, gewaarborgd door de Belgische overheid;
 - b) het bedrag, op dezelfde datum, van de opeisbare schulden bij de belastingbesturen en bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, ongeacht of uitstel van betaling is verkregen;
 - c) het bedrag over het afgesloten boekjaar van de kapitaal- en rentesubsidies uitbetaald of toegekend door openbare besturen of instellingen;
- een lijst van ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming bezit: [...] *Aan voormelde lijst wordt in voorkomend geval toegevoegd: een overzicht van ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid.*

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk, zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de vennootschap.
- *[In voorkomend geval:* Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]
- *[In voorkomend geval:* De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de jaarrekening.]
- *[In voorkomend geval:* Aangezien de vennootschap de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct] heeft vermeld in de toelichting bij de jaarrekening, informeren wij u dat deze als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]

Andere vermeldingen

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

- De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen.
- Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.
- [*In voorkomend geval*: De beslissing van het bestuursorgaan van [datum invoegen] met betrekking tot [verwijzing naar de genomen beslissing betreffende het belangenconflict of naar de hierop betrekking hebbende inlichtingen opgenomen in het jaarverslag], heeft de volgende vermogensrechtelijke gevolgen: [...].]
- [*In voorkomend geval*: Tijdens het boekjaar werd een interimdividend uitgekeerd waarover wij het hierbij gevoegd verslag hebben opgesteld, overeenkomstig de wettelijke vereisten.]

Vestigingsplaats, datum en handtekening
Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ
Commissaris
Vertegenwoordigd door
Naam
Bedrijfsrevisor

BIJLAGE 3 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – GENOTEERDE ENTITEIT ANDERS DAN EEN OOB

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VENNOOTSCHAP ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP _____ 20__

In het kader van de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap ____] (de “vennootschap”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vennootschap xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.²⁸

Verslag over de controle van de jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de jaarrekening van de vennootschap , die de balans op _____ 20__ omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van € _____ en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst [verlies] van het boekjaar van € _____.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vennootschap per _____ 20__, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening” van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

²⁸ In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

[Beschrijving van elk kernpunt van de controle in overeenstemming met ISA 701.]

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening, en van de vraag of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeven op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het bestuursorgaan [*of: aan het auditcomité*] tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving of, in buitengewoon zeldzame omstandigheden, tenzij wij bepalen dat een aangelegenheid niet in ons verslag moet worden opgenomen omwille van het feit dat de negatieve gevolgen van dergelijke communicatie

redelijkerwijs worden verwacht groter te zijn dan de voordelen voor het maatschappelijk verkeer.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [van de documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,] voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de vennootschap.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport], [bepaalde documenten die overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften dienen te worden neergelegd,], alsook de naleving van bepaalde verplichtingen uit het Wetboek van vennootschappen en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag [in voorkomend geval: en andere informatie opgenomen in het jaarrapport]

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag, stemt dit jaarverslag overeen met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap enkel een jaarverslag publiceert]

In de context van onze controle van de jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarverslag.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap een jaarrapport publiceert, waarin het jaarverslag is opgenomen]

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- [aan te vullen] ^[29]

- ...

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarrapport.

Vermelding betreffende de sociale balans

De sociale balans neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, § 1, 6°/2 van het Wetboek van vennootschappen, bevat, zowel qua vorm als qua inhoud alle door dit Wetboek voorgeschreven inlichtingen en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.

[Vermelding betreffende de overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten] [In voorkomend geval, indien de informatie nog niet afzonderlijk in de jaarrekening werd vermeld]]

De volgende documenten, neer te leggen bij de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 100, §1, 5° en 6°/1 van het Wetboek van vennootschappen, bevatten – zowel qua vorm als qua inhoud – de door dit Wetboek vereiste informatie en bevatten geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht:

- een stuk met de volgende gegevens, tenzij die reeds afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld :
 - a) het bedrag, bij de jaarafsluiting, van de schulden of van de gedeelten van schulden, gewaarborgd door de Belgische overheid;
 - b) het bedrag, op dezelfde datum, van de opeisbare schulden bij de belastingbesturen en bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, ongeacht of uitstel van betaling is verkregen;
 - c) het bedrag over het afgesloten boekjaar van de kapitaal- en rentesubsidies uitbetaald of toegekend door openbare besturen of instellingen;
- een lijst van ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming bezit: [...]

^[29] De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik (bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

Onverminderd de hierna vermelde bepalingen geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”. Het gaat over: aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren; maatschappelijke verslagen; duurzaamheidsverslagen; rapporten over diversiteit -en gelijke behandeling; rapporten over productverantwoordelijkheid; rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden; rapporten over mensenrechten]

Aan voormelde lijst wordt in voorkomend geval toegevoegd: een overzicht van ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk, zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de vennootschap.
- *[In voorkomend geval:* Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]
- *[In voorkomend geval:* De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de jaarrekening.]
- *[In voorkomend geval:* Aangezien de vennootschap de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct] heeft vermeld in de toelichting bij de jaarrekening, informeren wij u dat deze als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]

Andere vermeldingen

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.
- De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen.
- *[In voorkomend geval:* De beslissing van het bestuursorgaan van [datum invoegen] met betrekking tot [verwijzing naar de genomen beslissing betreffende het belangenconflict of naar de hierop betrekking hebbende inlichtingen opgenomen in het jaarverslag], heeft de volgende vermogensrechtelijke gevolgen: [...].
- *[In voorkomend geval:* Tijdens het boekjaar werd een interimdividend uitgekeerd waarover wij het hierbij gevoegd verslag hebben opgesteld, overeenkomstig de wettelijke vereisten.]

Vestigingsplaats, datum en handtekening
Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ
Commissaris
Vertegenwoordigd door
Naam
Bedrijfsrevisor

BIJLAGE 4 – MODELVERSLAG – JAARREKENING – EEN VZW, EEN IVZW OF EEN STICHTING

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VERENIGING ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP ___ 20__

In het kader van de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vereniging ___] (de “vereniging”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op voordracht van de ondernemingsraad]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de jaarrekening van [de vereniging xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.³⁰

Verslag over de controle van de jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de jaarrekening van vereniging, die de balans op ___ 20__ omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van € ___ en waarvan de resultatenrekening afsluit met een positief [negatief] resultaat van het boekjaar van € ___.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de vereniging per ___ 20__, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening” van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

³⁰ In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vereniging de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de vereniging om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;

- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vereniging om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven ;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening, en van de vraag of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het bestuursorgaan onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen en van de statuten van de vereniging.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde voorschriften uit de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen en de statuten te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de vereniging.

- *[In voorkomend geval:* Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 17 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen, dat verwijst naar artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]
- *[In voorkomend geval:* De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 17 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen, dat verwijst naar artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen, werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de jaarrekening.]
- *[In voorkomend geval:* Aangezien de vereniging de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 17 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen, dat verwijst naar artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct] heeft vermeld in de toelichting bij de jaarrekening, informeren wij u dat als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]

Andere vermeldingen

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd in overeenstemming met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen zijn gedaan of genomen.

Vestigingsplaats, datum en handtekening
 Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ
 Commissaris
 Vertegenwoordigd door
 Naam
 Bedrijfsrevisor

BIJLAGE 5 – MODELVERSLAG – GECONSOLIDEERDE JAARREKENING³¹ – OOB

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VENNOOTSCHAP ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP _____ 20__

In het kader van de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van [de vennootschap ____] (de “vennootschap”) en haar filialen (samen “de Groep”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de geconsolideerde jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van [de vennootschap xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.³²

Verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep, die het geconsolideerd overzicht van de financiële positie³³ op _____ 20__ omvat, alsook het geconsolideerd overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten³⁴, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing, waarvan het totaal van het geconsolideerd overzicht van de financiële positie €___ bedraagt en waarvan het geconsolideerd overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten afsluit met een winst [verlies] van het boekjaar van €___.

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van het geconsolideerd geheel van de Groep op _____ 20__

³¹ Dit voorbeeldverslag houdt rekening met de IFRS zoals toegepast bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

³² In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

³³ De in dit verslag gehanteerde terminologie moet de door de cliënt gehanteerde terminologie weergeven; indien relevant, dienen de woorden “overzicht van de financiële positie” te worden vervangen door de term “balans”.

³⁴ De in dit verslag gehanteerde terminologie moet de door de cliënt gehanteerde terminologie weergeven; indien relevant, dienen de woorden “overzicht van niet-gerealiseerde resultaten” te worden vervangen door de term “winst- en verliesrekening”.

alsook van haar geconsolideerde resultaten [en van haar geconsolideerde kasstromen] voor het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie “Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening” van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

[Beschrijving van elk kernpunt van de controle in overeenstemming met ISA 701.]

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Groep om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Groep te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de geconsolideerde jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen ;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Groep om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Groep haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening, en van de vraag of de geconsolideerde jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeven op een wijze die leidt tot een getrouw beeld;
- het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de entiteiten of bedrijfsactiviteiten binnen de Groep gericht op het

tot uitdrukking brengen van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij blijven ongedeeld verantwoordelijk voor ons oordeel.

Wij communiceren met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het bestuursorgaan [*of: aan het auditcomité*] tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [, de verklaring van niet-financiële informatie gehecht aan dit jaarverslag³⁵] [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport].

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [, de verklaring van niet-financiële informatie gehecht aan dit jaarverslag³⁶] [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport] te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheid [aangelegenheden] uit te brengen.

³⁵ Indien een OOB die voldoet aan de criteria van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen en in dit verband verplicht is om een verklaring van geconsolideerde niet-financiële informatie op te stellen, beslist om deze verklaring op te nemen in een afzonderlijk verslag, wordt dit afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en maakt het hiervan integraal deel uit.

³⁶ Indien een OOB die voldoet aan de criteria van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen en in dit verband verplicht is om een verklaring van geconsolideerde niet-financiële informatie op te stellen, beslist om deze verklaring op te nemen in een afzonderlijk verslag, wordt dit afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en maakt het hiervan integraal deel uit.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [in voorkomend geval: en andere informatie opgenomen in het jaarrapport]

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, stemt dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening overeen met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening opgesteld overeenkomstig het artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap enkel een jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening publiceert]

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarverslag.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening. [De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening. Dit verslag van niet-financiële informatie bevat de door artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen vereiste inlichtingen en is in overeenstemming met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar. [De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder

drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap een jaarrapport over de geconsolideerde jaarrekening publiceert, waarin het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening is opgenomen]

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- [aan te vullen] ^[37]

- ...

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarrapport.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, dat deel uitmaakt van sectie [nummer] van het jaarrapport. [De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen

^[37] De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik (bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

Onverminderd de hierna vermelde bepalingen geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van “andere informatie opgenomen in het jaarrapport”. Het gaat over: aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren; maatschappelijke verslagen; duurzaamheidsverslagen; rapporten over diversiteit -en gelijke behandeling; rapporten over productverantwoordelijkheid; rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden; rapporten over mensenrechten. In het kader van een OOB die voldoet aan de criteria van art. 119, § 2 W. Venn., maken de sociale, de personeels- en milieu-aangelegenheden, de eerbiediging van mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping deel uit van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en maken zij als zodanig integraal deel uit van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport. In het kader van een op een gereguleerde markt genoteerde vennootschap in de zin van art. 4 W. Venn., moet het diversiteitsbeleid dat wordt gevoerd met betrekking tot de leden van de raad van bestuur, de leden van het directiecomité, de andere leiders en de personen belast met het dagelijks bestuur van de vennootschap worden beschreven in de verklaring inzake deugdelijk bestuur, die een specifiek onderdeel van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening vormt (art. 119, § 2 W. Venn.) en als zodanig integraal deel uitmaakt van het door ISA 720 (Herzien) beoogd jaarrapport.]

enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen opneemt in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening]

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in een afzonderlijk verslag gevoegd bij het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening dat deel uitmaakt van sectie [nummer] van het jaarrapport. Dit verslag van niet-financiële informatie bevat de door artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen vereiste inlichtingen en is in overeenstemming met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar. [De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel]]. Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met het in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening vermelde [vermeld het Europees of internationaal erkend referentiemodel].] Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening verricht, en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Groep.
- *[In voorkomend geval:* Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]
- *[In voorkomend geval:* De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.]
- *[In voorkomend geval:* Aangezien de Groep de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct heeft vermeld in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening, informeren wij u dat deze als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de geconsolideerde jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]

Andere vermeldingen

- Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.
- *[In voorkomend geval:* voeg een paragraaf toe.]

Vestigingsplaats, datum en handtekening

Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ

Commissaris

Vertegenwoordigd door

Naam

Bedrijfsrevisor

BIJLAGE 6 – MODELVERSLAG – GECONSOLIDEERDE JAARREKENING – ENTITEIT ANDERS DAN EEN OOB

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN [DE VENNOOTSCHAP ___] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP _____ 20__

In het kader van de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van [de vennootschap ___] (de “vennootschap”) en haar filialen (samen “de Groep”), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening alsook het verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van [xx], overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan [uitgebracht op voordracht van de ondernemingsraad³⁸]. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de geconsolideerde jaarrekening afgesloten op [xx]. Wij hebben de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van [de vennootschap xx] uitgevoerd gedurende [xx] opeenvolgende boekjaren.³⁹

Verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep, die het geconsolideerd overzicht van de financiële positie⁴⁰ op _____ 20__ omvat, alsook het geconsolideerd overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten⁴¹, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing, waarvan het totaal van het geconsolideerd overzicht van de financiële positie €___ bedraagt en waarvan het geconsolideerd overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten afsluit met een winst [verlies] van het boekjaar van €___.

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van het geconsolideerd geheel van de Groep op _____ 20__

³⁸ In voorkomend geval aan te passen als volgt: “uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad”

³⁹ In voorkomend geval, indien het eerste opdrachtjaar niet op nauwkeurige wijze kan worden vastgesteld, waarbij in voorkomend geval wordt teruggegaan vóór 1997, kan de bedrijfsrevisor in zijn verslag vermelden welke moeilijkheden hij bij het achterhalen van de precieze datum van eerste benoeming heeft ondervonden en de zin aanpassen als volgt: “Wij zijn in functie sinds minstens [X] jaar.”

⁴⁰ De in dit verslag gehanteerde terminologie moet de door de cliënt gehanteerde terminologie weergeven; indien relevant, dienen de woorden “overzicht van de financiële positie” te worden vervangen door de term “balans”.

⁴¹ De in dit verslag gehanteerde terminologie moet de door de cliënt gehanteerde terminologie weergeven; indien relevant, dienen de woorden “overzicht van niet-gerealiseerde resultaten” te worden vervangen door de term “winst- en verliesrekening”.

alsook van haar geconsolideerde resultaten en van haar geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor het oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) [zoals van toepassing in België]. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie "Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening" van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Groep om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Groep te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de geconsolideerde jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich

voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep;
- het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen ;
- het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Groep om haar continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Groep haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening, en van de vraag of de geconsolideerde jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld;
- het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de entiteiten of bedrijfsactiviteiten binnen de Groep gericht op het tot uitdrukking brengen van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij blijven ongedeeld verantwoordelijk voor ons oordeel.

Wij communiceren met het bestuursorgaan [*of: met het auditcomité*] onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport].

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport] te verifiëren, alsook verslag over deze aangelegenheid [aangelegenheden] uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening [in voorkomend geval: en andere informatie opgenomen in het jaarrapport]

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, stemt dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening overeen met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag opgesteld overeenkomstig het artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap enkel een jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening publiceert]

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarverslag.

[Paragraaf te gebruiken wanneer de vennootschap een jaarrapport publiceert, waarin het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening is opgenomen]

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- [aan te vullen]^[42]

^[42] De “andere informatie opgenomen in het jaarrapport” bestaat, naargelang van het geval, uit commentaar van het management van de entiteit, of operationele en financiële beoordeling of soortgelijke rapportages door het bestuursorgaan of een mededeling van de voorzitter van de entiteit. (zie par. A3 van ISA 720 (Herzien)). In België kan de inhoud en de benaming van een jaarrapport variëren naargelang van de sector, de entiteit of het gebruik

- ...

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij formuleren en zullen geen enkele vorm van assurance-conclusie formuleren omtrent het jaarrapport.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

- Er werden geen door de wet voorziene opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening verricht en ons bedrijfsrevisorenkantoor en, in voorkomend geval, ons netwerk zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Groep.
- [*In voorkomend geval*: Er werden geen bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen en waarvoor honoraria verschuldigd zijn, verricht.]
- [*In voorkomend geval*: De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.]
- [*In voorkomend geval*: Aangezien de Groep de honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen niet [correct] heeft vermeld in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening, informeren wij u dat deze als volgt vermeld en/of uitgesplitst hadden moeten worden [referentie in de geconsolideerde jaarrekening] [type opdracht] [bedragen].]

Andere vermeldingen

- [*In voorkomend geval*: voeg een paragraaf toe.]

Vestigingsplaats, datum en handtekening

Bedrijfsrevisorenkantoor XYZ

Commissaris

Vertegenwoordigd door

Naam

Bedrijfsrevisor

(bv. de entiteiten die een tabel van herkomst en besteding van middelen opnemen). Opdat het voor de lezer van het verslag duidelijk is welke documenten werden beoogd door de werkzaamheden van de commissaris, is het dan ook belangrijk dat deze uitdrukkelijk worden aangegeven in zijn verslag.

Onverminderd de hierna vermelde bepalingen geeft paragraaf A5 van ISA 720 (Herzien) een aantal voorbeelden van rapporten die, wanneer ze worden gepubliceerd als zelfstandige documenten, niet typisch onderdeel zijn van "andere informatie opgenomen in het jaarrapport". Het gaat over: aparte sectorrapporten of rapporten op grond van regelgeving (bijvoorbeeld rapporten over kapitaaltoereikendheid), zoals die kunnen worden opgesteld in de banken-, verzekerings- en pensioensectoren; maatschappelijke verslagen; duurzaamheidsverslagen; rapporten over diversiteit -en gelijke behandeling; rapporten over productverantwoordelijkheid; rapporten over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden; rapporten over mensenrechten.]

BIJLAGE 7 – MODELVERSLAG – VERSLAG VAN NIET-BEVINDING

VERSLAG VAN NIET-BEVINDING, OPGESTELD DOOR DE COMMISSARIS, BESTEMD VOOR DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE [VENNOOTSCHAP] OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 20

In het kader van de wettelijke controle van de jaarrekening van uw vennootschap, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris [*in voorkomend geval: van bedrijfsrevisor aangesteld door de voorzitter van de rechtbank van koophandel*], in toepassing van artikel 143, tweede lid van het Wetboek van vennootschappen.

Op datum van onderhavig verslag stellen wij vast dat wij de jaarrekening zoals afgesloten door het bestuursorgaan⁴³ nog niet hebben ontvangen. Bijgevolg zijn wij niet in staat om ons commissarisverslag bestemd voor de algemene vergadering op te stellen, noch om de termijnen na te leven die in het Wetboek van vennootschappen zijn voorgeschreven in verband met de terbeschikkingstelling ervan.

Wij hebben het bestuursorgaan herinnerd aan de wettelijke verplichting betreffende de door het Wetboek van vennootschappen vastgelegde termijnen voor het overhandigen van de vereiste documenten aan de commissaris en de aandeelhouders.

Onderhavig verslag is niet het commissarisverslag bedoeld in artikelen 143, eerste lid, en 144 van het Wetboek van vennootschappen en kan niet worden gebruikt om te voldoen aan de vereiste van artikel 100, § 1, 4° van het Wetboek van vennootschappen.

⁴³ In voorkomend geval aan te vullen met de identificatie van de stukken die het bestuursorgaan aan de commissaris dient te overhandigen overeenkomstig artikel 143, 1ste lid, van het Wetboek van vennootschappen en die niet werden overgemaakt.